

ŠKOLSKÝ ZÁKON

S KOMENTÁROM PO NOVELÁCH

FORMY A ORGANIZÁCIA VÝCHOVY

PRÁVA A POVINNOSTI ŠKÔL

SÚSTAVA ŠKÔL A ZARIADENÍ

VZDELÁVACIE PROGRAMY

VÝCHOVA A VZDELÁVANIE

ŠKOLSKÝ ZÁKON

s komentárom

Vážení čitatelia!

Vzdelávaním a výchovou detí sa zaoberá školský zákon. Rozhodli sme sa vydať novelizovaný zákon s komentárom. Ide o stručný prehľad základných ustanovení a výkladu k nim. Vymedzené sú pravidlá vzdelávania, vzdelávacie programy, ale i povinnosti škôl a školských zariadení vo vzťahu k deťom a žiakom a naopak povinnosti detí, žiakov a ich zákonných zástupcov k postaveniu škôl a školských zariadení.

Komentár obsahuje aj **prehľad zmien a postupnú reformáciu školského systému** od schválenia zákona ešte v roku 2008.

Po dvoch rokoch pandémie čelí naša spoločnosť ďalšej kríze – vojne na Ukrajine. Ukrajinské občianky a občania, ktorí chcú zostať na Slovensku, môžu požiadať aj o takzvané **dočasné útočisko**. To okrem iného zaručuje, že deťom a mladým ľuďom sa **musí poskytovať vzdelávanie v našich školách**.

Z hľadiska prijímania detí z Ukrajiny do škôl je situácia relatívne jednoduchá. Ak rodičia požiadali o azyl alebo dočasné útočisko, môžu navštíviť školu, do ktorej chcú svoje dieťa umiestniť. Škola musí dieťa prijať a zaradiť ho do ročníka podľa doterajšieho vzdelania aj úrovne ovládania štátneho jazyka. Existujúce pravidlá upravujú aj spôsob hodnotenia žiakov a žiakov z cudziny. Vo všeobecnosti sa tieto deti hodnotia podľa pravidiel, ktoré platia pre žiakov a žiačky po prestupe do školy s iným vyučovacím jazykom. To znamená, že v prípade detí z Ukrajiny by sa vyučovací jazyk mal hodnotiť miernejšie a hodnotiť by sa mali najmä vecné vedomosti. Na odstránenie jazykových bariér tiež existujú kurzy štátneho jazyka, ktoré zabezpečujú regionálne úrady školskej správy a priamo ich v škole realizujú kvalifikovaní učitelia a učiteľky v dĺžke 8 týždňov, čo je 32 vyučovacích hodín.

Verím, že publikácia Vám prinesie správny pohľad do problematiky výchovy a vzdelávania a pomôže sa zorientovať.

autorka

ŠKOLSKÝ ZÁKON

Vydavateľ
Poradca, s.r.o.
Pri Celulóžke 40
010 01 Žilina
IČO: 36371271
www.poradca.sk

**Zodpovedná
redaktorka** Stanislava Kresaňová
redakcia@poradca.sk

**Zákaznícky
servis** od 9⁰⁰ – 15⁰⁰
tel: **041-5652 871, 877, 879**
0915 033 300
e-mail: **abos@poradca.sk**

**Tlač
ISBN** máj 2022
978-80-8162-233-5

Za obsah príspevkov a pravdivosť
údajov zodpovedá autor.

Školský zákon

s komentárom

Problematiku výchovy a vzdelávania v regionálnom školstve v minulosti riešili štyri zákony, a to

- ústavný zákon č. 460/1992 Zb. Ústava Slovenskej republiky v znení neskorších predpisov,
- zákon č. 29/1984 Zb. o sústave základných a stredných škôl (školský zákon) v znení neskorších predpisov,
- zákon č. 279/1993 Z. z. o školských zariadeniach v znení neskorších predpisov,
- zákon č. 596/2003 Z. z. o štátnej správe v školstve a školskej samospráve a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov.

Vzhľadom na niekoľkokrát novelizované úpravy citovaných zákonov sa v oblasti školstva vytvorili podmienky sťažujúce zabezpečenie výchovno-vzdelávacieho procesu v nových spoločenských podmienkach v súlade s Ústavou Slovenskej republiky v znení neskorších predpisov. Sťaženie zabezpečenia výchovno-vzdelávacieho procesu bol najmä v tom, že zákon č. 29/1984 Zb. vznikol v iných spoločenských podmienkach a nedokázal pružne reagovať na požiadavky, podmienky a potreby spoločnosti.

Právna úprava školského zákona mala po novom za cieľ vytvoriť priestor na uskuutočnenie reformných zmien vo výchove a vzdelávaní, a to prostredníctvom defi-

novania pojmov a základných princípov, ktoré sa týkajú výchovy a vzdelávania v regionálnom školstve, určenia spôsobu uskutočňovania výchovy a vzdelávania prostredníctvom dvojúrovňových výchovno-vzdelávacích programov na školách uvedených v sústave škôl a školských zariadení v nadväznosti na dosiahnutý stupeň vzdelania, stanovenie povinnej školskej dochádzky, určiť proces a systém výchovy a vzdelávania v materských školách, základných školách a stredných školách, umožnenie individuálnej výchovy a vzdelávania, definovanie hodnotenia a klasifikácie žiakov, proces prijímania a ukončovania vzdelávania, monitorovanie a hodnotenie kvality vzdelávania, ale aj výchovno-vzdelávacej sústavy, stanovenie procesu a podmienok výchovy a vzdelávania detí cudzincov, nadaných detí a žiakov a výchovy a vzdelávania detí a žiakov so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami. Zároveň školský zákon upravil postavenie a úlohu zákonných zástupcov, detí a žiakov v procese výchovy a vzdelávania.

V zákone bola zapracovaná problematika katolíckej výchovy a vzdelávania, ktorú podrobne riešila Zmluva medzi Slovenskou republikou a Svätou stolicou o katolíckej výchove a vzdelávaní, podľa ktorej sa katolíckym školám a katolíckym školským

zariadeniam poskytuje finančné zabezpečenie v zmysle tejto zmluvy. Súčasne bolo zapracované právo na výchovu a vzdelávanie v zmysle Dohody medzi Slovenskou republikou a registrovanými cirkvami a náboženskými spoločnosťami a o náboženskej výchove a vzdelávaní.

Základnými prvkami reformných zmien, ktoré riešil nový školský zákon, bolo, že výchova a vzdelávanie v školách sa uskutočňovala prostredníctvom výchovno-vzdelávacích programov. Pre školy určil štát povinný obsah výchovy a vzdelávania prostredníctvom štátneho vzdelávacieho programu. Profilácia školy bola vyjadrená školským vzdelávacím programom. V školských zariadeniach sa tak uskutočňovala výchova a vzdelávanie prostredníctvom výchovných programov. Zosúlادili sa dosiahnuté stupne vzdelania na našich školách s medzinárodnou klasifikáciou ISCED, zároveň sa umožnilo dosiahnutie stupňa vzdelania na základných umeleckých školách a na jazykových školách.

Znížením maximálneho počtu detí a žiakov v triedach materských škôl, základných škôl, stredných škôl a škôl pre deti a žiakov so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami sa sledovalo skvalitňovanie vzdelávacieho procesu s umožnením individuálneho prístupu k dieťaťu alebo žiakovi. Ustanovilo sa zriadenie Kurikulárnej rady, ako odborného iniciačného a poradného orgánu ministra školstva pre kľúčové oblasti výchovy a vzdelávania a Školského registra, ktorého súčasťou bol register škôl a školských zariadení a register žiakov. Ustanovilo sa zriadenie Národného ústavu certifikovaných meraní vzdelávania, pre sledovanie skvalitňovania výchovnovzdelávacieho pro-

cesu a aj samotnej výchovno-vzdelávacej sústavy. Ďalšími zmenami bolo zaradenie materskej školy, jazykovej školy, základnej umeleckej školy do sústavy škôl a konzervatória ako samostatného prvku školskej sústavy. Ustanovilo sa vytvorenie strednej odbornej školy, ktorá poskytovala vzdelávanie prostredníctvom školských vzdelávacích programov, ktoré poskytovali stredné odborné školy, stredné odborné učilištia a učilištia. Ďalším cieľom bolo vytvorenie kooperujúceho poradenského systému prostredníctvom centier pedagogicko-psychologického poradenstva a centier špeciálnopedagogického poradenstva. Právnu úpravou sa zabezpečila bezplatná výchova a vzdelávania detí v materských školách v poslednom roku pred začiatkom plnenia povinnej školskej dochádzky.

V zákone č. 596/2003 Z. z. o štátnej správe v školstve a školskej samospráve a o zmene a doplnení niektorých zákonov sa schválením novej právnej úpravy riešila kompetencia riaditeľa školy a spôsob jeho ustanovenia do funkcie bez rozdielu zriaďovateľa. Zvýšili sa kompetencie orgánov miestnej štátnej správy v oblasti riadenia škôl a školských zariadení v ich územnej pôsobnosti. Zmenou názvu škôl a školských zariadení určených pre žiakov so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami bolo potrebné upraviť aj zriaďovateľské kompetencie krajského školského úradu, obce a samosprávneho kraja. Reformné zmeny priniesli ďalšie povinnosti Štátnej školskej inšpekcie, ktoré sa hlavne týkajú štátneho dozoru a kontroly nad kvalitou výchovno-vzdelávacieho procesu, výberových konaní na funkciu riaditeľa a dodržiavania všeobecne záväzných

právnych predpisov riaditeľmi škôl a školských zariadení a zriaďovateľov.

V zákone č. 597/2003 Z. z. o financovaní základných škôl, stredných škôl a školských zariadení v znení neskorších predpisov sa ustanovilo financovanie príspevku na čiastočnú úhradu nákladov na výchovu a vzdelávanie za zákonného zástupcu v materských školách a v materských školách pre deti so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami zriadených obcou, krajským školským úradom, štátom uznanou cirkvou alebo náboženskou spoločnosťou a inou právnickou osobou alebo fyzickou osobou z kapitoly Ministerstva školstva SR. Financovanie príspevku na výchovu a vzdelávanie sa ustanovilo na základe „Konceptie v oblasti predškolskej výchovy v nadväznosti na prípravu detí na vstup do základnej školy“. Išlo o čiastočnú úhradu nákladov na deti, ktoré majú jeden rok pred plnením povinnej školskej dochádzky v materských školách a v špeciálnych materských školách. Finančné prostriedky poskytnuté zriaďovateľom sa mohli použiť len na účely ustanovené týmto zákonom. Prijatím novely zákona sa umožnilo zaškolenie čo najväčšieho počtu detí v materských školách a špeciálnych materských školách, ktoré mali jeden rok pred plnením povinnej školskej dochádzky, aj u detí so sociálnym znevýhodnením, čo mohlo mať pozitívny vplyv v adaptácii týchto detí na školský proces v základných školách.

Ďalšie zmeny zákona súviseli predovšetkým najmä so zmenou postavenia materských škôl a materských škôl pre deti so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami a ich preradenia zo školských zariadení medzi školy. Zaviedla sa zmena v spôsobe

financovania súkromných škôl. Cirkevné školy sa naďalej financovali rovnako ako štátne školy. Zriaďovateľovi súkromnej školy sa znížil mesačný normatívny príspevok o 15 % v prípade porušenia platných právnych predpisov školou, a to na obdobie od zistenia priestupku až po dobu jeho odstránenia. Zmena sa zaviedla aj v spôsobe financovania stravovania detí a žiakov škôl v zriaďovateľskej pôsobnosti krajského školského úradu. Ministerstvo v súlade s touto zmenou prideliť krajskému školskému úradu finančné prostriedky určené na služby spojené so stravovaním podľa počtu potenciálnych stravníkov, t. j. podľa celkového počtu detí a žiakov škôl v ich zriaďovateľskej pôsobnosti. Súčasne sa ustanovilo financovať zmeny v stave žiakov škôl presahujúcich 5 % u toho istého zriaďovateľa prostredníctvom dohodovacieho konania.

Novelou zákona č. 597/2003 Z. z. sa podrobnejšie určili podmienky a pravidlá, na základe ktorých ministerstvo prideliť zriaďovateľom škôl finančné prostriedky na financovanie špecifik, ktoré nebolo možné zohľadniť v normatíve, financovanie mimoriadnych výsledkov žiakov, financovanie havarijných situácií, financovanie rozvojových projektov a pridelovanie finančných prostriedkov prostredníctvom dohodovacieho konania.

Keďže výsledky kontrolnej činnosti ministerstva poukazovali na porušovanie povinností zriaďovateľov v oblasti normatívneho financovania škôl a školských zariadení, ustanovili sa sankcie, v zmysle ktorých ministerstvo za porušenie povinností ukladalo zriaďovateľovi pokuty, ktoré boli príjmom štátneho rozpočtu.

Ing. Muranicová

PREHLAD

Zákon č. 245/2008 Z. z. o výchove a vzdelávaní (školský zákon) a o zmene a doplnení niektorých zákonov

PRVÁ ČASŤ	VŠEOBECNÉ USTANOVENIA.....	§	1 – 4	6
DRUHÁ ČASŤ	VÝCHOVA A VZDELÁVANIE			
Prvý oddiel	Výchovno-vzdelávacie programy.....	§	5 – 15	21
Druhý oddiel	Stupne vzdelania	§	16 – 18	55
Tretí oddiel	Povinná školská dochádzka a jej plnenie.....	§	19 – 22	67
Štvrtý oddiel	Osobitný spôsob plnenia školskej dochádzky	§	23 – 26	75
TRETIA ČASŤ	SÚSTAVA ŠKÔL.....	§	27	89
Prvý oddiel	Materská škola.....	§	28 – 28b	93
Druhý oddiel	Základná škola	§	29 – 31	107
Tretí oddiel	Stredné školy.....	§	32 – 48	120
Štvrtý oddiel	Základná umelecká škola	§	49 – 52	146
Piaty oddiel	Jazyková škola	§	53	149
ŠTVRTÁ ČASŤ	FORMY ORGANIZÁCIE VÝCHOVY A VZDELÁVANIA, HODNOTENIE A KLASIFIKÁCIA VÝCHOVY A VZDELÁVANIA	§	54 – 58	152
PIATA ČASŤ	PRÍJÍMANIE NA VÝCHOVU A VZDELÁVANIE			
Prvý oddiel	Príjímame na predprimárne vzdelávanie.....	§	59 – 59a	161
Druhý oddiel	Príjímame na základné vzdelávanie.....	§	60 – 61	167
Tretí oddiel	Príjímame na vzdelávanie v stredných školách.....	§	62 – 71	170
ŠIESTA ČASŤ	UKONČOVANIE VÝCHOVY A VZDELÁVANIA V STREDNÝCH ŠKOLÁCH.....	§	72 – 93	197
SIEDMA ČASŤ	ŠKOLY PRE DETI ALEBO ŽIAKOV SO ŠPECIÁLNYMI VÝCHOVNO-VZDELÁVACÍMI POTREBAMI			
Prvý oddiel	Výchova a vzdelávanie detí so zdravotným znevýhodnením a žiakov so zdravotným znevýhodnením	§	94 – 102	226
Druhý oddiel		§	103 – 106	238
Tretí oddiel		§	107 – 108	244
ÔSMA ČASŤ	ŠKOLY V PÔSOBNOSTI ÚSTREDNÝCH ORGÁNOV ŠTÁTNEJ SPRÁVY	§	109 – 111	247
DEVIATA ČASŤ	SÚSTAVA ŠKOLSKÝCH ZARIADENÍ.....	§	112	250
Prvý oddiel	Školské výchovno-vzdelávacie zariadenia.....	§	113 – 119	251
Druhý oddiel	Špeciálne výchovné zariadenia	§	120 – 129	259
Tretí oddiel	Školské zariadenia výchovného poradenstva a prevencie.....	§	130 – 136	274
Štvrtý oddiel	Školské účelové zariadenia.....	§	137 – 143	281
DESIATA ČASŤ	SPOLOČNÉ USTANOVENIA.....	§	144 – 160	289
JEDENÁSTA ČASŤ	PRECHODNÉ A ZÁVEREČNÉ USTANOVENIA	§	161 – 163	326
PRÍLOHA	ZOZNAM PREBERANÝCH PRÁVNE ZÁVÄZNÝCH AKTOV EURÓPSKEJ ÚNIE			351

o výchove a vzdelávaní (školský zákon)

a o zmene a doplnení niektorých zákonov

v znení

zzákona č. 462/2008 Z. z., zákona č. 37/2009 Z. z., zákona č. 184/2009 Z. z., zákona č. 37/2011 Z. z., zákona č. 390/2011 Z. z., zákona č. 324/2012 Z. z., zákona č. 125/2013 Z. z., zákona č. 464/2013 Z. z., zákona č. 307/2014 Z. z., zákona č. 377/2014 Z. z., zákona č. 61/2015 Z. z., zákona č. 188/2015 Z. z., zákona č. 440/2015 Z. z., zákona č. 125/2016 Z. z., zákona č. 216/2016 Z. z., zákona č. 56/2017 Z. z., zákona č. 151/2017 Z. z., zákona č. 178/2017 Z. z., zákona č. 182/2017 Z. z., zákona č. 62/2018 Z. z., zákona č. 209/2018 Z. z., zákona č. 210/2018 Z. z., zákona č. 365/2018 Z. z., zákona č. 375/2018 Z. z., zákona č. 209/2019 Z. z., zákona č. 221/2019 Z. z., zákona č. 381/2019 Z. z., zákona č. 56/2020 Z. z., zákona č. 93/2020 Z. z., zákona č. 426/2020 Z. z., zákona č. 127/2021 Z. z., zákona č. 271/2021 Z. z., zákona č. 273/2021 Z. z., zákona č. 415/2021 Z. z., zákona č. 2/2022 Z. z. **a zákona č. 92/2022 Z. z.**

Národná rada Slovenskej republiky sa uzniesla na tomto zákone:

ČI. I

PRVÁ ČASŤ VŠEOBECNÉ USTANOVENIA

§ 1

Predmet úpravy

Tento zákon ustanovuje

- a) princípy, ciele, podmienky, rozsah, obsah, formy a organizáciu výchovy a vzdelávania v školách a v školských zariadeniach, stupne vzdelania, prijímanie na výchovu a vzdelávanie, ukončovanie výchovy a vzdelávania, poskytovanie odbornej výchovno-poradenskej a terapeuticko-výchovnej starostlivosti,
- b) dĺžku a plnenie povinnej školskej dochádzky,
- c) vzdelávacie programy na štátnej úrovni a výchovno-vzdelávacie programy na školskej úrovni,
- d) sústavu škôl a školských zariadení,
- e) práva a povinnosti škôl a školských zariadení,

- f) práva a povinnosti detí a žiakov,
- g) práva a povinnosti rodičov alebo inej fyzickej osoby než rodiča, ktorá má dieťa zverené do osobnej starostlivosti alebo do pestúnskej starostlivosti na základe rozhodnutia súdu (ďalej len „zákonný zástupca“), alebo práva a povinnosti zástupcu zariadenia, v ktorom sa vykonáva ústavná starostlivosť, výchovné opatrenie, neodkladné opatrenie alebo ochranná výchova, výkon väzby alebo výkon trestu odňatia slobody (ďalej len „zástupca zariadenia“).

K § 1

Ustanovenie obsahuje základné pojmy definujúce predmet zákona, a to princípy, ciele, podmienky, rozsah, obsah, formy a organizáciu výchovy a vzdelávania v školách a v školských zariadeniach, dĺžku a plnenie povinnej školskej dochádzky, stupne vzdelania, prijímanie na výchovu a vzdelávanie, ukončovanie výchovy a vzdelávania, vzdelávacie programy na štátnej a školskej úrovni, sústavu škôl a školských

zariadení, právne postavenie škôl a školských zariadení, práva a povinnosti detí, žiakov a ich zákonných zástupcov.

V znení tohto ustanovenia bolo **rozšírené vymedzenie zákonného zástupcu** o fyzické osoby, ktoré majú dieťa v pestúnskej starostlivosti, pričom sa predmetné ustanovenie zosúladiť aj so znením § 86 ods. 3 tohto zákona.

Poznámka

V súlade s Občianskym zákonníkom pokiaľ fyzické osoby nie sú spôsobilí na právne úkony, konajú za nich ich zákonní zástupcovia. Kto je zákonným zástupcom maloletého dieťaťa, upravuje Zákon o rodine.

Vzatie do výkonu väzby alebo do výkonu trestu odňatia slobody mladistvého vo veku od 14 rokov tiež vyžaduje zabezpečovanie vzdelávania týmito osobám, a teda aj uplatňovanie práv a povinností zástupcom zariadenia – **ústavu na výkon väzby a ústavu na výkon trestu odňatia slobody**. Znenie zákona teda sledovalo aj rozšírenie vymenovaných subjektov, ktorým zákon ustanovuje práva a povinnosti o ústavy na výkon väzby a ústavy na výkon trestu odňatia slobody, kde **vykonávajú väzbu a trest odňatia slobody osoby**, ktoré majú plniť povinnú školskú dochádzku.

! Upozornenie

Novelou zákona č. 125/2016 Z. z. o niektorých opatreniach súvisiacich s prijatím Civilného sporového poriadku, Civilného mimosporového poriadku a Správneho súdneho poriadku a o zmene a doplnení niektorých zákonov bolo potrebné od 1. 7. 2016 nahradiť pojem *predbežné opatrenie neodkladným opatrením*.

Nové procesné kódexy, ktoré nahradili v roku 2016 Občiansky súdny poriadok, už neobsahujú úpravu *predbežných opatrení ale neodkladných opatrení*. Neodkladné opatrenie sa spravuje iným právnym režimom a spôsobuje odlišné právne následky ako *predbežné*

opatrenie podľa predchádzajúcej právnej úpravy.

§ 2

Základné pojmy

Na účely tohto zákona sa rozumie

- a) dieťaťom fyzická osoba, ktorá sa zúčastňuje na výchovno-vzdelávacom procese v materskej škole alebo fyzická osoba, ktorá vystupuje vo vzťahu k svojmu zákonnému zástupcovi, alebo fyzická osoba, ktorá sa priamo nezúčastňuje výchovno-vzdelávacieho procesu v škole,
- b) školskou spôsobilosťou súhrn psychických, fyzických a sociálnych schopností, ktorý dieťaťu umožňuje stať sa žiakom a je predpokladom absolvovania výchovno-vzdelávacieho programu základnej školy,
- c) žiakom fyzická osoba vo veku najviac 26 rokov veku, ktorá sa zúčastňuje na výchovno-vzdelávacom procese v základnej škole, strednej škole, v škole pre deti a žiakov so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami a základnej umeleckej škole; žiakom je aj fyzická osoba od 27 rokov veku, ktorá sa zúčastňuje na výchovno-vzdelávacom procese v nadväzujúcej forme odborného vzdelávania a prípravy,
- d) uchádzačom fyzická osoba, ktorá má záujem o výchovu a vzdelávanie v škole alebo v školskom zariadení podľa tohto zákona,
- e) absolventom fyzická osoba, ktorá ukončila príslušný stupeň vzdelania,
- f) výchovou komplexný proces učenia a socializácie zameraný na dieťa alebo žiaka s cieľom rozvíjať jeho osobnosť po stránke telesnej a duševnej,
- g) vzdelávaním cielene organizovaný a realizovaný proces výchovného a vzdelávacieho pôsobenia a učenia zameraného na rozvoj dieťaťa alebo žiaka v súlade s jeho predpokladmi a podnetmi, ktoré stimulujú jeho vlastnú snahu stať sa harmonickou osobnosťou,
- h) výchovno-vzdelávacou potrebou požiadavka na zabezpečenie podmienok, organizácia a realizácia výchovno-vzdelávacieho procesu spôsobom, ktorý primerane zodpovedá

- potrebám telesného, psychického a sociálneho vývinu detí alebo žiakov,
- i) špeciálnou výchovno-vzdelávacou potrebou požiadavka na úpravu podmienok, obsahu, foriem, metód a prístupov vo výchove a vzdelávaní pre dieťa alebo žiaka, ktoré vyplývajú z jeho zdravotného znevýhodnenia alebo nadania alebo jeho vývinu v sociálne znevýhodnenom prostredí, uplatnenie ktorých je nevyhnutné na rozvoj schopností alebo osobnosti dieťaťa alebo žiaka a dosiahnutie primeraného stupňa vzdelania a primeraného začlenenia do spoločnosti,
 - j) dieťaťom so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami alebo žiakom so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami dieťa alebo žiak uvedený v písmenách k) až q), ktorý má zariadením poradenstva a prevencie diagnostikované špeciálne výchovno-vzdelávacie potreby, okrem detí umiestnených do špeciálnych výchovných zariadení na základe rozhodnutia súdu,¹⁾
 - k) dieťaťom so zdravotným znevýhodnením alebo žiakom so zdravotným znevýhodnením dieťa so zdravotným postihnutím alebo žiak so zdravotným postihnutím, dieťa choré alebo zdravotne oslabené alebo žiak chorý alebo zdravotne oslabený, dieťa s vývinovými poruchami alebo žiak s vývinovými poruchami, dieťa s poruchou správania alebo žiak s poruchou správania,
 - l) dieťaťom so zdravotným postihnutím alebo žiakom so zdravotným postihnutím dieťa alebo žiak s mentálnym postihnutím, sluchovým postihnutím, zrakovým postihnutím, telesným postihnutím, s narušenou komunikačnou schopnosťou, s autizmom alebo ďalšími pervazívnymi vývinovými poruchami alebo s viacnásobným postihnutím,
 - m) dieťaťom chorým alebo zdravotne oslabeným alebo žiakom chorým alebo zdravotne oslabeným dieťa alebo žiak s ochorením, ktoré je dlhodobého charakteru, a dieťa alebo žiak vzdelávajúci sa v školách pri zdravotníckych zariadeniach,
 - n) dieťaťom s vývinovými poruchami alebo žiakom s vývinovými poruchami dieťa alebo žiak s poruchou aktivity a pozornosti; dieťa alebo žiak s vývinovou poruchou učenia,
 - o) dieťaťom s poruchou správania alebo žiakom s poruchou správania dieťa alebo žiak s narušením funkcií v oblasti emocionálnej alebo sociálnej okrem dieťaťa alebo žiaka uvedeného v písmene n),
 - p) dieťaťom zo sociálne znevýhodneného prostredia alebo žiakom zo sociálne znevýhodneného prostredia dieťa alebo žiak žijúci v prostredí, ktoré vzhľadom na sociálne, rodinné, ekonomické a kultúrne podmienky nedostatočne podnecuje rozvoj mentálnych, vôľových, emocionálnych vlastností dieťaťa alebo žiaka, nepodporuje jeho socializáciu a neposkytuje mu dostatok primeraných podnetov pre rozvoj jeho osobnosti,
 - q) dieťaťom s nadaním alebo žiakom s nadaním dieťa alebo žiak, ktorý má nadpriemerné schopnosti v intelektovej oblasti, v oblasti umenia alebo športu alebo v týchto oblastiach dosahuje v porovnaní s rovesníkmi mimoriadne výsledky alebo mimoriadne výkony a prostredníctvom výchovy a vzdelávania sa jeho nadanie cielene rozvíja,
 - r) poslucháčom fyzická osoba, ktorá sa zúčastňuje vzdelávania v jazykovej škole,
 - s) školskou integráciou výchova a vzdelávanie detí alebo žiakov so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami v triedach škôl a školských zariadení určených pre deti alebo žiakov bez špeciálnych výchovno-vzdelávacích potrieb,
 - t) kompetenciou preukázaná schopnosť využívať vedomosti, zručnosti, postoje, hodnotovú orientáciu a iné spôsobilosti na predvedenie a vykonávanie funkcií podľa daných štandardov v práci, pri štúdiu, v osobnom a odbornom rozvoji jedinca a pri jeho aktívnom zapojení sa do spoločnosti, v budúcom uplatnení sa v pracovnom a mimopracovnom živote a pre jeho ďalšie vzdelávanie,
 - u) vzdelávacou oblasťou okruh, prostredníctvom ktorého sa vymedzujú základné rámce obsahu vzdelávania,
 - v) vyučovacím predmetom obsahovo ucelená jednotka vzdelávacej oblasti,
 - w) odborom vzdelávania alebo skupinami odborov vzdelávania ucelená forma vzdelávania v oblasti poznania, ktorá môže byť predmetom výchovy a vzdelávania, určená

- konkrétnymi cieľmi vzdelávania, vymedzeným obsahom, rozsahom vedomostí, schopností, zručností a dĺžkou vzdelávania a stupňom vzdelania, ktoré poskytujú; v stredných školách sa odbory vzdelávania členia podľa stupňa vzdelania, ktorý poskytujú, na učebné odbory a študijné odbory,
- x) stupňom vzdelania štátom uznaná úroveň vedomostí, zručností a schopností dosiahnutá úspešným absolvovaním uceleného vzdelávacieho programu ako predpoklad pokračovania v ďalšom vzdelávaní alebo uplatnenia sa na trhu práce,
 - y) školou alebo školským zariadením výchovno-vzdelávacia inštitúcia zriadená podľa osobitného predpisu,²⁾
 - z) informovaným súhlasom písomný súhlas fyzickej osoby, v ktorom sa okrem jej vlastnoručného podpisu uvedie, že táto osoba bola riadne poučená o dôsledkoch jej súhlasu,
 - aa) katalógom cieľových požiadaviek dokument, ktorý určuje požiadavky na vedomosti, zručnosti a schopnosti žiakov na maturitnú skúšku,
 - ab) profilovým predmetom vyučovaci predmet, ktorého obsah vzdelávania najviac zodpovedá cieľovým požiadavkám absolventa; profilový predmet pre študijný odbor alebo pre učebný odbor určuje príslušný štátny vzdelávaci program alebo príslušný školský vzdelávaci program,
 - ac) medzinárodným programom zahraničný výchovno-vzdelávaci program, v ktorom sa získava stupeň vzdelania; doklad o dosiahnutom vzdelaní na príslušnom stupni vzdelania sa uznáva na účely pokračovania v štúdiu v Slovenskej republike a medzinárodný program sa uskutočňuje po písomnom súhlase Ministerstva školstva, vedy, výskumu a športu Slovenskej republiky (ďalej len „ministerstvo školstva“),
 - ad) národnostným školstvom národnostné školy, národnostné triedy, školy, v ktorých je najmenej jedna národnostná trieda, a národnostné školské zariadenia; výchovno-vzdelávaci proces v národnostnom školstve sa zameriava aj na zachovanie a rozvoj kultúrnej a jazykovej identity detí a žiakov patriacich k národnostným menšinám,
 - ae) národnostnou školou škola, v ktorej sa najmenej v jednej triede celý výchovno-vzdelávaci proces okrem vyučovania cudzích jazykov uskutočňuje v jazyku národnostnej menšiny, alebo škola, v ktorej sa vo všetkých triedach výchovno-vzdelávaci proces uskutočňuje najmenej v dvoch vzdelávacích oblastiach v jazyku národnostnej menšiny,
 - af) národnostnou triedou trieda, v ktorej sa výchovno-vzdelávaci proces v najmenej jednom vyučovacom predmete uskutočňuje v jazyku národnostnej menšiny,
 - ag) národnostným školským zariadením školské zariadenie, v ktorom sa výchovno-vzdelávaci proces a odborné činnosti uskutočňujú v jazyku národnostnej menšiny,
 - ah) účastníkom výchovy a vzdelávania fyzická osoba od 27 rokov veku, ktorá sa zúčastňuje na výchovno-vzdelávacom procese v základnej škole, strednej škole, škole pre žiakov so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami alebo v základnej umeleckej škole,
 - ai) inkluzívnym vzdelávaním spoločná výchova a vzdelávanie detí, žiakov, poslucháčov alebo účastníkov výchovy a vzdelávania, uskutočňovaná na základe rovnosti príležitostí a rešpektovania ich výchovno-vzdelávacích potrieb a individuálnych osobitostí a podporujúca ich aktívne zapojenie do výchovno-vzdelávacích činností školy alebo školského zariadenia.

K § 2

Zákon v ustanovení definuje **základné pojmy** používané v súlade so školským zákonom.

Dieta

- fyzickú osobu zúčastňujúcu sa **na výchovno-vzdelávacom procese v materskej škole**, pričom táto úprava súvisela so zavedením povinného predprimárneho vzdelávania v materskej škole ako súčasti plnenia povinnej školskej dochádzky, ktorá bola zavedená s účinnosťou od 1. 1. 2021,
- fyzickú osobu vystupujúcu **vo vzťahu k svojmu zákonnému zástupcovi**,

- fyzická osoba, ktorá **sa priamo nezúčastňuje výchovno-vzdelávacieho procesu v škole.**

Školská spôsobilosť

- psychické, fyzické a sociálne schopností a ich súhrn,
- umožňuje dieťaťu sa stať žiakom,
- predstavuje pre dieťa predpoklad absolvovania výchovno-vzdelávacieho programu základnej školy.

Žiak

- fyzická osoba vo veku **najviac 26 rokov veku,**
- podmienkou je, že sa zúčastňuje na výchovno-vzdelávacom procese v škole,
- fyzická osoba **od 27 rokov veku,** ktorá sa zúčastňuje na výchovno-vzdelávacom procese v nadväzujúcej forme odborného vzdelávania a prípravy.

Upozornenie

Dňa 1. 1. 2022 nadobudla účinnosť novela zákona č. 415/2021 Z. z., ktorá vzhľadom na požiadavky praxe novým spôsobom zadefinovala pojem žiak. Podľa novej právnej úpravy sa za žiaka považuje fyzická osoba, ktorá navštevuje školu a zúčastňuje sa na výchovno-vzdelávacom procese v škole alebo v nadväzujúcej forme odborného vzdelávania a prípravy. Osoba vo veku od 27 rokov, ktorá sa bude zúčastňovať na výchovno-vzdelávacom procese, je v zákona definovaná ako účastník výchovy a vzdelávania s právami a povinnosťami rovnakými ako má žiak. Uvedená zmena bude zohľadnená do financovania v rámci novely nariadenia vlády č. 630/2008 Z. z. Vek 26 rokov ako hraničný pre pojem „žiak“ bol určený z dôvodu, že aj vo všeobecne záväzných právnych predpisoch týkajúcich sa sociálneho zabezpečenia ide spravidla o vek, dokedy má fyzická osoba nárok na príslušné dávky sociálneho zabezpečenia, aj keby sa zúčastňovala formálneho vzdelávania v dennej forme štúdia.

Uchádzač

- fyzická osoba majúca záujem o výchovu a vzdelávanie v škole alebo v školskom.

Absolvent

- fyzická osoba s **ukončeným príslušným stupňom vzdelania.**

Výchova

- komplexný proces učenia a socializácie,
- proces zameraný na dieťa alebo žiaka,
- jej cieľom je rozvíjať osobnosť dieťaťa alebo žiaka po telesnej a duševnej stránke.

Vzdelávanie

- proces výchovného a vzdelávacieho pôsobenia a učenia,
- ide o proces cielene organizovaný a realizovaný,
- zameriava sa na rozvoj dieťaťa alebo žiaka,
- dochádza k nemu v **súlade s predpokladmi žiaka a podnetmi stimulujúcimi jeho vlastnú snahu** stať sa harmonickou osobnosťou.

Výchovno-vzdelávacie potreby

- ide o požiadavky na zabezpečenie podmienok, organizácie a realizácie výchovno-vzdelávacieho procesu,
- musia primerane zodpovedať potrebám telesného, psychického a sociálneho vývinu detí alebo žiakov.

Špeciálne výchovno-vzdelávacie potreby

- ide o požiadavky na úpravu podmienok, obsahu, **foriem, metód a prístupov vo výchove a vzdelávaní,**
- vyplývajú zo zdravotného znevýhodnenia, nadania, vývinu dieťaťa v sociálne znevýhodnenom prostredí,
- uplatnenie týchto potrieb je nevyhnutné na rozvoj schopností alebo osobnosti dieťaťa,
- s ich pomocou dochádza k dosiahnutiu primeraného stupňa vzdelania a primeraného začlenenia do spoločnosti.

Dieťa alebo žiak so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami

- má zariadením poradenstva a prevencie diagnostikované špeciálne výchovno-vzdelávacie potreby,
- výnimkou **sú deti umiestnené do špeciálnych výchovných zariadení** na základe rozhodnutia súdu.

Poznámka

Podľa zákona o rodine pred nariadením ústavnej starostlivosti je súd povinný vždy skúmať, či maloleté dieťa nemožno zveriť do náhradnej osobnej starostlivosti, a ak to nie je možné, do pestúnskej starostlivosti. Súd môže nariadiť ústavnú starostlivosť len vtedy, ak je výchova dieťaťa vážne ohrozená alebo vážne narušená, nie je možné dieťa zveriť do náhradnej osobnej starostlivosti alebo pestúnskej starostlivosti a dieťa je osvojiteľné a nie je možné ho zveriť do starostlivosti budúcich osvojiteľov alebo do starostlivosti fyzickej osoby podľa osobitného predpisu, rodičia dieťaťa nežijú alebo im v starostlivosti o dieťa bráni závažná prekážka, alebo uložené výchovné opatrenie nevedlo k náprave alebo rodičia dieťaťa sú pozbavení výkonu rodičovských práv. Súd v rozhodnutí, ktorým nariaďuje ústavnú starostlivosť, musí presne označiť zariadenie, do ktorého má byť dieťa umiestnené. Pri rozhodovaní o ústavnej starostlivosti a označení zariadenia súd vždy prihliadne na citové väzby maloletého dieťaťa k rodičom, súrodencom a iným blízkym osobám a zohľadní možnosti zariadenia na utvorenie podmienok na zachovanie rodinných a citových vzťahov dieťaťa, jeho rodičov a súrodencov.

Dieťať alebo žiak so zdravotným znevýhodnením alebo so zdravotným postihnutím

- dieťa alebo žiak choré alebo zdravotne oslabené,
- dieťa alebo žiak s vývinovými poruchami,
- dieťa alebo s poruchou správania alebo žiak s poruchou správania.

Dieťa alebo žiak so zdravotným postihnutím

- mentálne postihnutie,
- sluchové postihnutie,
- zrakové postihnutie,
- telesné postihnutie,
- narušená komunikačná schopnosť,
- autizmus,
- pervazívne vývinové poruchy,
- viacnásobné postihnutie.

Dieťa alebo žiak choré alebo zdravotne oslabené

- ochorenie s dlhodobým charakterom,
- dieťa alebo žiak vzdelávajúci sa v **školách pri zdravotníckych zariadeniach**.

Dieťa alebo žiak s vývinovými poruchami

- porucha aktivity a pozornosti,
- vývinové poruchy učenia.

Dieťa alebo žiak s poruchou správania

- narušená funkcia v oblasti emocionálnej,
- narušená funkcia v oblasti sociálnej.

Dieťa alebo žiak zo sociálne znevýhodneného prostredia

- žije v prostredí, ktoré vzhľadom na sociálne, rodinné, ekonomické a kultúrne podmienky nedostatočne podnecuje rozvoj **mentálnych, vôľových, emocionálnych vlastností**,
- nedochádza k podpore socializácie dieťaťa alebo žiaka,
- nedochádza k rozvoju osobnosti dieťaťa alebo žiaka na základe primeraných podnetov.

Dieťa alebo žiak s nadaním

- nadpriemerné schopnosti v intelektovej oblasti, v oblasti umenia alebo športu,
- dosahuje v porovnaní s rovesníkmi mimoriadne výsledky alebo výkony,
- dochádza **na základe výchovy a vzdelávania k rozvoju nadania**.

! Upozornenie

Po novele zákona č. 415/2021 Z. z. došlo od 1. 1. 2022 na základe úpravy k zohľadneniu

rozdielu medzi výsledkom a výkonom. Žiak môže dosiahnuť nielen mimoriadne výkony, ale aj mimoriadne výsledky v rámci výstupov a meraní vo výchovno-vzdelávacom procese.

Poslucháč

- fyzická osoba, ktorá sa zúčastňuje vzdelávania v jazykovej škole.

Školská integrácia

- výchova a vzdelávanie detí alebo žiakov so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami v triedach škôl a školských zariadení určených pre deti alebo žiakov **bez špeciálnych výchovno-vzdelávacích potrieb**.

Kompetencia

- schopnosť využívať vedomosti, zručnosti, postoje, hodnotovú orientáciu a iné spôsobilosti na predvedenie a vykonávanie funkcií podľa daných štandardov,
- stretávame sa s ňou v práci, pri štúdiu, **v osobnom a odbornom rozvoji** jedinca, pri aktívnom zapojení sa do spoločnosti.

Vzdelávacia oblasť

- okruh, ktorým sa vymedzujú **základné rámce obsahu vzdelávania**.

Upozornenie

S účinnosťou od 1. 1. 2022 sa po novele zákona č. 415/2021 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 245/2008 Z. z. o výchove a vzdelávaní (školský zákon) a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov a ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony, zdefinoval pojem vzdelávacia oblasť, ktorá tvorí v rámci vzdelávacieho programu základný rámec rozdelenia vyučovacích predmetov vo výchovno-vzdelávacom procese. Vyučovacie predmety vo vzdelávacej oblasti sú vybraté v koexistencii vedeckých poznatkov alebo základných princípov a foriem práce s nimi. Vzdelávacie oblasti logicky korešpondujú so štruktúrou vyučovacích predmetov a vytvárajú im

nadmnožiny, potrebné pre medzipredmetové vzťahy.

Vyučovací predmet

- ucelená jednotka vzdelávacej oblasti **po obsahovej stránke**.

Upozornenie

Definícia vyučovacieho predmetu od 1. 1. 2022 reflektuje na potrebu praxe a vyjadruje pojem vyučovací predmet ako vybranú a do didaktického systému spracovanú časť vedy, techniky, umenia, športu a iných oblastí spoločenskej činnosti, určenej na pedagogické ciele. Plní informatívnu funkciu, pri rozširovaní a prehľbovaní vedeckého poznania sveta, formatívnu z pohľadu rozvoja osobnosti, inštrumentálnu s vplyvom na osvojené vedomosti, zručnosti a návyky, ktoré sú prostriedkom na rozvíjanie poznania v iných predmetoch a oblastiach spoločenskej praxe.

Odbor alebo skupina odborov vzdelávania

- ucelená forma vzdelávania v oblasti poznania,
- forma môže byť **predmetom** výchovy a vzdelávania,
- forma je určená **konkrétnymi cieľmi** vzdelávania, vymedzeným obsahom, rozsahom vedomostí, schopností, zručností a dĺžkou vzdelávania a stupňom vzdelania,
- v stredných školách sa členia na **učebné odbory a študijné odbory** na základe stupňa vzdelania, ktorý poskytujú.

Stupeň vzdelania

- uznaná úroveň vedomostí, zručností a schopností,
- úroveň je stanovená štátom,
- k dosiahnutiu dochádza **úspešným absolvovaním uceleného vzdelávacieho programu**,
- ide o predpoklad pokračovania v ďalšom vzdelávaní,
- ide o predpoklad uplatnenia sa na trhu práce.

! Upozornenie

Stupne vzdelania sa nedosahujú v rámci „ucelenej časti“ vzdelávacieho programu. Členenie základného vzdelania na ucelené časti bolo spájané s dosiahnutým vzdelaním na určitej úrovni základnej školy. Dosiahnutý stupeň vzdelania vyjadruje úroveň vzdelania žiaka a jeho možnosti nasledujúceho vzdelávania. Preto ucelená časť predstavovala pojem, ktorý sa preukázal ako neopodstatnený. Z uvedených dôvodov došlo v príslušných ustanoveniach školského zákona k jeho vypusteniu od 1. 1. 2022.

Škola alebo školské zariadenie

- výchovno-vzdelávacia inštitúcia zriadená napríklad podľa **zákona č. 596/2003 Z. z.** o štátnej správe v školstve a školskej samospráve, **zákona č. 314/2001 Z. z.** o ochrane pred požiarimi, **zákona č. 73/1998 Z. z.** o štátnej službe príslušníkov Policajného zboru, Slovenskej informačnej služby, Zboru väzenskej a justičnej stráže Slovenskej republiky a Železničnej polície.

Poznámka**Zriaďovanie škôl alebo školských zariadení podľa zákona o štátnej správe v školstve a školskej samospráve**

Školu alebo školské zariadenie možno zriadiť až po jeho zaradení do siete. Školu alebo školské zariadenie môže zriadiť obec, samosprávny kraj, regionálny úrad, štátom uznaná cirkev alebo náboženská spoločnosť, iná právnická osoba alebo fyzická osoba, vysoká škola, ak ide o zriadenie materskej školy, ústredný orgán štátnej správy, ak ide o zriadenie materskej školy.

Škola alebo školské zariadenie zriadené zriaďovateľom je cirkevná škola alebo cirkevné školské zariadenie a škola alebo školské zariadenie zriadené zriaďovateľom je súkromná škola alebo súkromné školské zariadenie. Vzdelanie získané v školách zriadených zriaďovateľom je rovnocenné. Vo veciach

výchovy a vzdelávania sú školy a školské zariadenia podľa tohto zákona v oblasti metodického riadenia výchovno-vzdelávacieho procesu riadené ministerstvom. Elokované pracovisko možno zriadiť iba na území kraja podľa adresy školy alebo školského zariadenia až po rozhodnutí o zmene v sieti. Elokované pracovisko sa nezriaďuje pri školských účelových zariadeniach. Elokovaným pracoviskom sa rozumie trvalo zriadený uzatvorený priestor, v ktorom sa uskutočňuje pravidelná výchovno-vzdelávacia činnosť a riadi sa školským vzdelávacím programom školy, ktorej je súčasťou, alebo výchovno-vzdelávacím programom školského zariadenia, ktorého je súčasťou. Elokované pracovisko nie je právnickou osobou a zriaďuje sa ako súčasť školy alebo školského zariadenia, ktoré je právnickou osobou. Na vonkajšom označení elokovaného pracoviska sa uvádza elokované pracovisko, pomlčka a za pomlčkou sa uvedie názov školy alebo školského zariadenia, ktorého je elokované pracovisko súčasťou. Elokované pracovisko možno zrušiť až po rozhodnutí o zmene v sieti. Elokované pracovisko zariadenia poradenstva a prevencie možno zriadiť len v priestoroch školy. Diagnostické centrum môže zriadiť len regionálny úrad. Vysoká škola alebo ústredný orgán štátnej správy môže zriadiť materskú školu len pre deti osôb, ktoré sú v štátnozamestnaneckom pomere, pracovnoprávnym vzťahom alebo obdobným vzťahom k zriaďovateľovi materskej školy. Ministerstvo obrany Slovenskej republiky môže zriadiť materskú školu aj pre deti profesionálnych vojakov vykonávajúcich štátnu službu v služobnom pomere k Slovenskej republike. Vysoká škola a ústredný orgán štátnej správy má právo na zabezpečenie financovania len ak ide o povinné predprimárne vzdelávanie.

Informovaný súhlas

- písomný súhlas fyzickej osoby,
- musí obsahovať vlastnoručný podpis,
- musí obsahovať informáciu, že osoba bola riadne poučená o dôsledkoch jej súhlasu.

Katalóg cieľových požiadaviek

- dokument určujúci požiadavky na vedomosti, zručnosti a schopnosti žiakov na maturitnú skúšku.

Profilový predmet

- vyučovací predmet, ktorého obsah vzdelávania najviac zodpovedá cieľovým požiadavkám absolventa,
- pre študijný odbor alebo pre učebný odbor určuje príslušný štátny vzdelávací program alebo príslušný školský vzdelávací program.

Tento pojem bol do zákona zavedený novelou **zákona č. 209/2018 Z. z.**, ktorým sa mení a dopĺňa **zákon č. 61/2015 Z. z.** o odbornom vzdelávaní a príprave a o zmene a doplnení niektorých zákonov a ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony. Nový termín „profilový predmet“ zodpovedal novému nastaveniu vzdelávania v školách umeleckého priemyslu, preto bolo potrebné vložiť ho do zákona a vymedziť jeho definíciu. **Každý študijný odbor mal pre každý ročník stanovený profilový predmet štúdia, v ktorom sa hodnotenie žiaka za každé klasifikačné obdobie uzatváralo komisionálnou skúškou.** Celkové hodnotenie žiaka sa na konci prvého a druhého polroka uzatváralo špecificky pre tento typ škôl, kde sa zohľadňoval prospech z profilového predmetu štúdia.

Upozornenie

Opätovne došlo k zmene definície pojmu profilový predmet po novele zákona č. 415/2021 Z. z. od 1. 1. 2022. V zákone bol profilový predmet zadefinovaný iba pre skupinu odborov vzdelávania. Z hľadiska potrieb praxe došlo k spresneniu definície profilového predmetu všeobecne pre všetky odbory vzdelávania. Škola si vytvára vlastný školský vzdelávací program prostredníctvom disponibilných hodín a ich zosúladením s víziou školy. Z toho vyplýva potreba pomenovania predmetov priority ako profilový predmet alebo skupina profilových predmetov. V konzervatóriách a školách umeleckého priemyslu sú definované profilové predmety

v rámci štátnych vzdelávacích programov. Ostatné školy budú posudzované s ohľadom na špecifické požiadavky študijného odboru alebo učebného odboru. V základných školách bude profilový predmet iba na báze dobrovoľnosti.

Medzinárodný program

- zahraničný výchovno-vzdelávací program,
- získava sa v ňom stupeň vzdelania,
- doklad o dosiahnutom vzdelaní na príslušnom stupni vzdelania sa uznáva na účely pokračovania v štúdiu v Slovenskej republike,
- medzinárodný program sa uskutočňuje **po písomnom súhlase Ministerstva školstva, vedy, výskumu a športu Slovenskej republiky.**

Upozornenie

Od 1. 1. 2022 sa formulácia ustanovenia sprecizovala tak, aby bolo zrejmé, k čomu sa viažu slová „uskutočňuje sa“ vzhľadom na predchádzajúci text.

Národnostné školstvo

- národnostné školy, národnostné triedy, školy, v ktorých je najmenej jedna národnostná trieda, národnostné školské zariadenia,
- výchovno-vzdelávací proces sa **zameriava aj na zachovanie a rozvoj kultúrnej a jazykovej identity** detí a žiakov patriacich k národnostným menšinám.

Upozornenie

Pojem národnostné školstvo sa zaviedlo v súlade s Programovým vyhlásením vlády na roky 2021 až 2024. V pojme sa zohľadňuje doplnenie k pojmu aktuálne národnostné školy a národnostné školské zariadenia aj národnostné triedy a zároveň sa doplnili aj školy, v ktorých je najmenej jedna národnostná trieda (tie zodpovedajú školám, ktoré sa v praxi označujú ako školy s vyučovacím jazykom národnostnej menšiny).

Národnostná škola

- škola, v ktorej sa najmenej v jednej triede celý výchovno-vzdelávací proces okrem vyučovania cudzích jazykov uskutočňuje v jazyku národnostnej menšiny,
- škola, v ktorej sa vo všetkých triedach výchovno-vzdelávací proces **uskutočňuje najmenej v dvoch vzdelávacích oblastiach** v jazyku národnostnej menšiny.

! Upozornenie

Od 1. 1. 2022 sa spresnila definícia pojmu národnostná škola tak, aby jednou z podmienok pre túto definíciu bola buď skutočnosť, že výchovno-vzdelávací proces sa v jazyku národnostnej menšiny uskutočňuje najmenej v jednej triede v plnom rozsahu, alebo skutočnosť, že časť výchovno-vzdelávacieho procesu vymedzená dvoma vzdelávacími oblasťami, ale v takom prípade vo všetkých triedach.

Národnostná trieda

- výchovno-vzdelávací proces v najmenej jednom vyučovacom predmete sa v triede uskutočňuje v jazyku národnostnej menšiny.

! Upozornenie

V súvislosti s pojmom národnostná škola sa zaviedol od 1. 1. 2022 aj nový pojem národnostná trieda. Z obsahu oboch pojmov vyplýva, že existencia národnostných tried sa predpokladá aj v školách, kde sa výchovno-vzdelávací proces neuskutočňuje v jazyku národnostnej menšiny vo všetkých triedach.

Národnostné školské zariadenie

- výchovno-vzdelávací proces a odborné činnosti sa uskutočňujú v jazyku národnostnej menšiny.

! Upozornenie

Vzhľadom na to, že v národnostných školských zariadeniach nie sú triedy, tak sa nove-

lou zákona č. 415/2021 Z. z. upravila samostatná definícia pojmu národnostné školské zariadenie. Tu sa však uvádza aj odborná činnosť, keďže okrem iného je potrebné reflektovať aj na činnosti zariadení prevencie a poradenstva.

Účastník výchovy a vzdelávania

- fyzická osoba od 27 rokov veku zúčastňujúca sa na výchovno-vzdelávacom procese
- **v základnej škole,**
- **v strednej škole,**
- **v škole pre žiakov so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami,**
- **v základnej umeleckej škole.**

Inkluzívne vzdelávanie

- spoločná výchova a vzdelávanie detí, žiakov, poslucháčov alebo účastníkov výchovy a vzdelávania,
- uskutočňuje sa na základe rovnosti príležitostí a rešpektovania ich výchovno-vzdelávacích potrieb a individuálnych osobitostí,
- podporuje aktívne zapojenie detí a žiakov do výchovno-vzdelávacích činností školy alebo školského zariadenia.

! Upozornenie

Novela zákona č. 415/2021 Z. z. doplnila ustanovenie o niekoľko pojmov, nakoľko z Programového vyhlásenia vlády SR na roky 2020-2024 vyplýval záväzok v právnych predpisoch zadefinovať pojmy národnostná škola a národnostné školské zariadenie, ktoré sú už v praxi zaužívané. Pojmy národnostná škola a národnostné školské zariadenie sa používajú iba pri tých školách a školských zariadeniach, v ktorých sa celý výchovno-vzdelávací proces, okrem vyučovania jazykov, uskutočňuje v jazyku národnostnej menšiny. Uvedenú charakteristiku môže národnostná škola alebo národnostné školské zariadenie vyjadriť aj vo svojom názve.

Doposiaľ nebol v právnych predpisoch zadefinovaný ani pojem medzinárodný program, aj keď školský zákon umožňoval jeho vy-

užívanie ako školského vzdelávacieho programu. Keďže doterajšie znenie definíciu neupravovalo, nebol jednoznačný rozdiel medzi školami, v ktorých prebiehal výchovno-vzdelávací proces v inom ako štátnom jazyku, a to bilingválnych školách, školách s vyučovacím jazykom národnostnej menšiny a v školách s medzinárodným programom.

Doplnila sa aj definícia účastníka výchovy a vzdelávania s cieľom nepoužívať pojem žiak, ak ide o dospelých účastníkov výchovy a vzdelávania v základných školách a stredných školách.

Ďalším doplnením bola definícia pojmu inkluzívne vzdelávanie. Táto potreba vznikla aj v kontexte medzinárodných trendov a záväzkov SR pre jeho ďalšie použitie v právnych predpisoch. Zavedenie pojmu inkluzívne vzdelávanie sa preberá aj do ďalších ustanovení medzi princípy výchovy a vzdelávanie a medzi práva dieťaťa alebo žiaka.

Poznámka

Ballard (1997) definoval inkluzívne vzdelávanie ako základné a pre inkluzívnu prax nevyhnutné. Ide o vzdelanie, ktoré musí byť nediskriminačné; vyžaduje sa účasť všetkých v komunite, bez výnimky; rovnaké práva pre všetkých počas celého procesu vzdelávania a heterogenita so striktným zamietnutím asimilácie. Ak má byť inkluzívne vzdelávanie úspešným, je nevyhnutné pracovať na vytváraní profesionálneho prostredia, s ktorým súvisí aj profesionalizácia pedagógov. Základom celého diania je uplatňovanie rovnocenného prístupu v celom výchovno-vzdelávacom procese. Úlohou manažmentu každej školy je podporovať a skvalitňovať inkluzívne vzdelávanie v kontexte praxe. V praxi to znamená, že inkluzívna škola vytvára podmienky pre edukáciu žiakov aj zdravotne postihnutých, pre žiakov nadaných, pre žiakov zo sociálne znevýhodneného prostredia, pre žiakov cudzincov, pre žiakov s problémami a poruchami správania, pre žiakov s komu-

nikačnými problémami, ale súčasťou inkluzívnej školy sú prirodzene aj žiaci bez znevýhodnenia.

§ 3 Princípy výchovy a vzdelávania

Výchova a vzdelávanie podľa tohto zákona sú založené na princípoch

- a) bezplatnosti vzdelania v materskej škole zriadenej orgánom miestnej štátnej správy v školstve alebo orgánom územnej samosprávy (ďalej len „štátna škola“) pre deti, pre ktoré je predprimárne vzdelávanie povinné,
- b) bezplatnosti vzdelania v základnej škole a strednej škole, ktoré sú štátnymi školami,
- c) rovnoprávnosti prístupu k výchove a vzdelávaniu so zohľadnením výchovno-vzdelávacích potrieb jednotlivca a jeho spoluzodpovednosti za svoje vzdelávanie,
- d) inkluzívneho vzdelávania,
- e) zákazu všetkých foriem diskriminácie a obzvlášť segregácie,
- f) rovnocennosti a neoddeliteľnosti výchovy a vzdelávania vo výchovno-vzdelávacom procese,
- g) celoživotného vzdelávania,
- h) výchovného poradenstva podľa § 130,
- i) slobodnej voľby vzdelávania s prihliadnutím na očakávania a predpoklady detí a žiakov v súlade s možnosťami výchovno-vzdelávacej sústavy,
- j) zdokonaľovania procesu výchovy a vzdelávania podľa výsledkov dosiahnutých v oblasti vedy, výskumu a vývoja,
- k) prípravy na zodpovedný život v slobodnej spoločnosti v duchu porozumenia a znášanlivosti, rovnosti muža a ženy, priateľstva medzi národmi, národnostnými a etnickými skupinami a náboženskej tolerancie,
- l) kontroly a hodnotenia kvality výchovy a vzdelávania a kvality výchovno-vzdelávacej sústavy,
- m) integrácie výchovno-vzdelávacej sústavy Slovenskej republiky do európskeho vzdelávacieho priestoru so zreteľom na vlastné skúsenosti a tradície,
- n) posilnenia výchovnej stránky výchovno-vzdelávacieho procesu prostredníctvom

všetkých vyučovacích predmetov, ale aj špecifickými výchovnými zamestnaniami zameranými na rozvoj citov a emócií, motivácie a záujmov, socializácie a komunikácie, na sebakontrolu a sebariadenie, na mravné hodnoty a tvorivosť,

- o) vyváženého rozvoja všetkých stránok osobnosti dieťaťa a žiaka v školskom vzdelávaní,
- p) zákazu poskytovania alebo sprístupňovania informácií alebo zneužívania informačných prostriedkov, ktoré by mohli viesť k narušovaniu mravnosti³⁾ alebo k podnecovaniu k národnostnej, rasovej a etnickej nenávisti⁴⁾ alebo k ďalším formám intolerancie,
- q) rovnoprávnosti postavenia škôl a školských zariadení bez rozdielu zriaďovateľa,
- r) rovnocennosti vzdelania získaného v štátnych školách, v školách zriadených štátom uznanou cirkvou alebo náboženskou spoločnosťou (ďalej len „cirkevná škola“) a v školách zriadených inou fyzickou osobou alebo právnickou osobou (ďalej len „súkromná škola“),
- s) zákazu používania všetkých foriem telesných trestov a sankcií vo výchove a vzdelávaní.

K § 3

Zákon v tomto ustanovení konkretizuje **princípy výchovy a vzdelávania** v školách a v školských zariadeniach podľa tohto zákona.

Princípy

Medzi základné princípy patrí najmä bezplatnosť vzdelania v štátnej materskej škole pre deti, pre ktoré je **predprimárne vzdelávanie povinné** a bezplatnosti vzdelania v štátnej základnej škole a strednej škole.

! Upozornenie

Od 1. 1. 2022 došlo k spresneniu a jednoznačnosti zakotveného princípu bezplatnosti vzdelania okrem „štátnych“ základných a stredných škôl aj v „štátnych“ materských školách. Zmenu priniesla novela zákona č. 415/2021 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa

zákon č. 245/2008 Z. z. o výchove a vzdelávaní (školský zákon) a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov a ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony.

Ďalším princípom je rovnoprávnosť prístupu k výchove a vzdelávaniu, pričom sa berie ohľad na výchovno-vzdelávacie potreby jednotlivca a jeho spoluzodpovednosti za svoje vzdelávanie.

K princípom patrí aj inkluzívne vzdelávanie.

! Upozornenie

Novelou zákona č. 415/2021 Z. z. sa do ustanovenia doplnil nový princíp inkluzívneho vzdelávania. S cieľom podpory inklúzie sa doplnili princípy výchovy a vzdelávania o inkluzívne vzdelávanie, ktoré predstavuje proces pre vytvorenie pracovného prostredia v triedach skľbením individuálnych prístupov k deťom a žiakom.

Inklúzia v škole predstavuje sústavné úsilie o modeláciu a prispôsobovanie sa výchovno-vzdelávacieho procesu na neustále sa meniacu diverzitu všetkých aktérov v školskom prostredí. Inklúzia znamená nachádzať spôsoby ako žiť s rôznorodosťou a ako čerpať z rôznorodosti. Inklúzia súvisí s identifikáciou a odstránením bariér, ktoré predpokladajú stotožnenie sa úsilím identifikovať prekážky, zhromažďovať a hodnotiť údaje z rôznych zdrojov pre zlepšovanie školskej praxe. Inklúzia predstavuje prítomnosť, účasť, úspech a šťastie všetkých detí alebo žiakov pri aktivitách. Úspech je pritom spájaný s výstupmi vzdelávacieho procesu, ktoré presahujú rámec testovania vedomostí. Dôraz je potrebné kladať aj na osobitnú pozornosť na tie cieľové skupiny, ktoré čelia ohrozeniu marginalizácie a dosahovania podpriemeru vo vzdelávaní. Samostatným a význačným okruhom je aj problematika dostupnosti pomôcok a vybavenia pre výučbu.

K princípom patrí aj princíp zákazu všetkých foriem diskriminácie a obzvlášť segregácie, čím sa

zvýraznil záväzok SR bojovať proti diskriminácii a segregácii vo výchove a vzdelávaní.

Ďalšie princípy sú princíp rovnocennosti a neoddeliteľnosti výchovy a vzdelávania, **princíp celoživotného vzdelávania**, výchovného poradenstva podľa § 130, slobodnej voľby, zdokonaľovania procesu výchovy a vzdelávania, prípravy na zodpovedný život v slobodnej spoločnosti v duchu porozumenia a znášanlivosti, rovnosti muža a ženy, priateľstva medzi národmi, národnostnými a etnickými skupinami a náboženskej tolerance, kontroly a hodnotenia kvality výchovy a vzdelávania a kvality výchovno-vzdelávacej sústavy, integrácie výchovno-vzdelávacej sústavy Slovenskej republiky do európskeho vzdelávacieho priestoru, posilnenia výchovnej stránky výchovno-vzdelávacieho procesu prostredníctvom všetkých vyučovacích predmetov, ale aj **špecifickými výchovnými zamestnaniami, vyváženého rozvoja všetkých stránok osobnosti dieťaťa a žiaka v školskom vzdelávaní**, zákazu poskytovania alebo sprístupňovania informácií alebo zneužívania informačných prostriedkov, ktoré by mohli viesť k narušovaniu mravnosti alebo k podnecovaniu k národnostnej, rasovej a etnickej nenávisti alebo k ďalším formám intolerancie, rovnoprávnosti postavenia škôl a školských zariadení, rovnocennosti vzdelania získaného v štátnych školách, v školách zriadených štátom uznanou cirkvou alebo náboženskou spoločnosťou a v súkromných školách a princíp zákazu používania všetkých foriem telesných trestov a sankcií vo výchove a vzdelávaní.

Poznámka

Narušovanie mravnosti

Podľa Trestného zákona, kto pornografiu ponúka, prenecháva alebo predáva dieťaťu, alebo na mieste, ktoré je deťom prístupné, vystavuje alebo inak sprístupňuje, potrestá sa odňatím slobody až na dva roky. **Odňatím slobody na jeden rok až päť rokov sa páchatel' potrestá, ak spácha čin vyššie uvedený závažnejším spôsobom konania, alebo verejne.** Odňatím slobody na tri

roky až osem rokov sa páchatel' potrestá, ak spácha čin vyššie uvedený a získa pre seba alebo pre iného značný prospech, alebo tým, že ponúka, sprístupňuje alebo vystavuje pornografiu, nosiče zvuku alebo obrazu alebo zobrazenia, v ktorých sa prejavuje neúcta k človeku a násilie, alebo ktoré zobrazujú sexuálny styk so zvierateľom alebo iné sexuálne patologické praktiky.

Výchovné poradenstvo

V systéme poradenstva a prevencie sa vykonáva odborná činnosť, ktorou je poradenská činnosť, psychologická činnosť, pedagogická činnosť, špeciálno-pedagogická činnosť, logopedická činnosť, liečebno-pedagogická činnosť a sociálno-pedagogická činnosť zameraná na optimalizáciu výchovného, vzdelávacieho, psychického, sociálneho a kariérového vývinu detí od narodenia až po ukončenie prípravy na povolanie. Poradenská činnosť sa poskytuje aj zákonným zástupcom detí alebo žiakov, zástupcom zariadenia, pedagogickým zamestnancom alebo odborným zamestnancom. Systém poradenstva a prevencie **tvoria zariadenia poradenstva a prevencie** a v školách pedagogickí zamestnanci, školský podporný tím alebo odborní zamestnanci školy.

Podnecovanie k národnostnej, rasovej a etnickej nenávisti

V súlade s Trestným zákonom ten, kto verejne podnecuje k násiliu alebo nenávisti voči skupine osôb alebo jednotlivcovi pre ich skutočnú alebo domnelú príslušnosť k niektorej rase, národu, národnosti, etnickej skupine, pre ich skutočný alebo domnelý pôvod, farbu pleti, sexuálnu orientáciu, náboženské vyznanie alebo preto, že sú bez vyznania, alebo verejne podnecuje k obmedzovaniu ich práv a slobôd, potrestá sa odňatím slobody až na tri roky. **Rovnako ako vyššie sa potrestá, kto sa spolčí alebo zhromaždí na spáchanie uvedeného činu.** Odňatím slobody na dva roky až šesť rokov sa páchatel' potrestá, ak spácha čin z osobitného motívu, ako verejný činiteľ, ako člen extrémistickej skupiny, alebo za krízovej situácie.

§ 4

Ciele výchovy a vzdelávania

Cieľom výchovy a vzdelávania je umožniť dieťaťu alebo žiakovi

- a) získať vzdelanie podľa tohto zákona,
- b) získať kompetencie v oblasti komunikačných schopností, využívania digitálnych technológií, komunikácie v štátnom jazyku, cudzom jazyku a v národnostnej škole, národnostnej triede alebo v národnostnom školskom zariadení aj v jazyku národnostnej menšiny,
- c) získať kompetencie najmä v oblasti prírodných vied, humanitných vied, technických vied, matematickej gramotnosti, finančnej gramotnosti, čitateľskej gramotnosti, pohybu a zdravia, kompetencie k celoživotnému učeniu, sociálne kompetencie, umelecké kompetencie, občianske kompetencie a podnikateľské schopnosti,
- d) ovládať anglický jazyk a aspoň jeden ďalší cudzí jazyk a vedieť ich používať,
- e) naučiť sa správne identifikovať a analyzovať problémy a navrhovať ich riešenia a vedieť ich riešiť,
- f) rozvíjať manuálne zručnosti, tvorivé, umelecké psychomotorické schopnosti, aktuálne poznatky a pracovať s nimi na praktických cvičeniach v oblastiach súvisiacich s nadväzujúcim vzdelávaním alebo s aktuálnymi požiadavkami na trhu práce,
- g) posilňovať úctu k rodičom a ostatným osobám, ku kultúrnym a národným hodnotám a tradíciám štátu, ktorého je občanom, k štátnemu jazyku, k materinskému jazyku a k svojej vlastnej kultúre,
- h) získať a posilňovať úctu k ľudským právam a základným slobodám a zásadám ustanoveným v Dohovore o ochrane ľudských práv a základných slobôd,³⁾ ako aj úctu k zákonu a osobitne vzťah k prevencii a zamedzeniu vzniku a šírenia kriminality a inej protispoločenskej činnosti,
- i) pripraviť sa na zodpovedný život v slobodnej spoločnosti, v duchu porozumenia a znášanlivosti, rovnosti muža a ženy, priateľstva medzi národmi, národnostnými a etnickými skupinami a náboženskej tolerancie,
- j) naučiť sa rozvíjať a kultivovať svoju osobnosť

- a celoživotne sa vzdelávať, pracovať v skupine a preberať na seba zodpovednosť,
- k) naučiť sa kontrolovať a regulovať svoje správanie, starať sa a chrániť svoje zdravie vrátane zdravej výživy a životné prostredie a riešiť všetky ľudské etické hodnoty,
- l) získať všetky informácie o právach dieťaťa a spôsobilosť na ich uplatňovanie.

K § 4

Ustanovenie vymedzuje ciele výchovy a vzdelávania. Ako sme už uviedli, tak proces výchovy a vzdelávania je poskytovaný deťom alebo žiakom, na základe čoho získavajú požadovanú úroveň výchovy a vzdelávania.

Ciele

*K základným cieľom patrí predovšetkým **získať vzdelanie a kompetencie v oblasti komunikačných schopností**, využívania digitálnych technológií, komunikácie v štátnom jazyku, cudzom jazyku a v národnostnej škole, národnostnej triede alebo v národnostnom školskom zariadení aj v jazyku národnostnej menšiny.*

! Upozornenie

Rozdelenie definície v rámci cieľov výchovy a vzdelávania je žiaduce pri kompetenciách z pohľadu jazykového vzdelávania žiaka ako komunikačného nástroja a ďalších všeobecne charakterizovaných kompetencií. Kompetencie sa chápu v širokom rámci, ale z pohľadu školy sa transformujú na uvedené základné cieľové kategórie, výstupy zo všeobecného vzdelávania a výchovy. Nadobúdanie a rozvíjanie kľúčových kompetencií je celoživotný proces. Ak má byť vzdelávanie príležitouťou pre nadobúdanie a následné rozvíjanie kompetencií, bez ohľadu na to, aké vzdelávanie a výchovu uciaci sa potrebujú, panuje zhoda v tom, že je potrebné sa zamerať predovšetkým na univerzálne, flexibilné a trvalo udržateľné kompetencie. Systém formálneho aj neformálneho vzdelávania by mal prispieť k získaniu vedomostí a ich základného aplikovania. Cieľom je,

aby boli v systémoch vzdelávania vytvárané príležitosti k tomu, aby boli učitelia sa jediní podnecovaní k ďalšiemu učeniu, aby si osvojovali vedomosti, zručnosti, schopnosti a postoje dôležité pre motiváciu k učeniu, úspechu a napredovaniu v učení.

K zmene tohto ustanovenia došlo v nadväznosti na § 2, vzhľadom na to, že príslušný cieľ výchovy a vzdelávania je relevantný aj **pre výchovno-vzdelávací proces v národnostnej triede** (ale nie v celej škole, v ktorej je najmenej jedna národnostná trieda).

Ďalším cieľom výchovy a vzdelávania je od 1. 1. 2022 získať kompetencie najmä v oblasti prírodných vied, humanitných vied, technických vied, matematickej gramotnosti, finančnej gramotnosti, čitateľskej gramotnosti, pohybu a zdravia, kompetencie k celoživotnému učeniu, sociálne kompetencie, umelecké kompetencie, občianske kompetencie a podnikateľské schopnosti, ovládať anglický jazyk a aspoň jeden ďalší cudzí jazyk a vedieť ich používať.

Anglický jazyk je najrozšírenejším jazykom v medzinárodnej komunikácii, v prostredí informačných technológií, vedy, výskumu a v komerčnej sfére. Znalosť anglického jazyka zvyšuje konkurencieschopnosť uchádzača na trhu práce tak na Slovensku ako aj v zahraničí. V súčasnosti je anglický jazyk špecificky povinným cudzím jazykom vo vzdelávaní vo väčšine krajín Európskej únie, v ktorých nie je angličtina úradným jazykom.

90 % žiakov Európskej únie sa učí anglický jazyk a v Slovenskej republike už v súčasnosti cca 66 % žiakov. V súčasnosti v trinástich krajinách Európskej únie je vyučovanie anglického jazyka ustanovené ako povinný vyučovací predmet a taktiež príslušná európska legislatíva ustanovuje, aby sa v krajinách Európskej únie vyučovali najmenej dva cudzie jazyky.

Zákon definuje aj požadovanú úroveň ovládania cudzieho jazyka, z ktorého žiak vykonáva maturitnú skúšku, a to v ustanovení § 74 ods. 6, ktorý hovorí, že úroveň sa meria podľa Spoločného európskeho referenčného rámca cudzích jazykov a následne vykonávajú predpis k tomuto ustanoveniu hovorí, že je to na úrovni B2.

Medzi ciele výchovy a vzdelávania patrí aj naučiť sa správne identifikovať a analyzovať problémy a navrhovať ich riešenia a vedieť ich riešiť, rozvíjať manuálne zručnosti, tvorivé, umelecké psychomotorické schopnosti, **aktuálne poznatky a pracovať s nimi na praktických cvičeniach** v oblastiach súvisiacich s nadväzujúcim vzdelávaním alebo s aktuálnymi požiadavkami na trhu práce, posilňovať úctu k rodičom a ostatným osobám, ku kultúrnym a národným hodnotám a tradíciám štátu, ktorého je občanom, k štátnemu jazyku, k materinskému jazyku a k svojej vlastnej kultúre, získať a posilňovať úctu k ľudským právam a základným slobodám a zásadám ustanoveným v Dohovore o ochrane ľudských práv a základných slobôd, ako aj **úctu k zákonu** a osobitne vzťah k prevencii a zamedzeniu vzniku a šírenia kriminality a inej protispoločenskej činnosti.

Poznámka

Ľudské práva sú dané práva, ktoré prislúchajú každému človeku od narodenia. V minulosti boli tieto práva priznávané iba vládcovi a šľachte, zatiaľ čo obyčajným ľuďom len v malej miere, prípadne boli celkom upierané. Medzi základné ľudské práva patrí napríklad právo na život, osobnú slobodu a bezpečnosť, slobodu prejavu, svedomia, spolčovania, právo zhromažďovania a iné. Sú to univerzálne práva všetkých ľudských bytostí, nezávislé od jurisdikcie alebo iných faktorov ako sú etnický pôvod, národnosť, náboženstvo, pohlavie a pod. Myšlienka ľudských práv pochádza z filozofických myšlienok a konceptov prirodzených práv formovaných hlavne počas doby osvietenstva. Ako je evidentné zo Všeobecnej deklarácie ľudských práv, sú ľudské práva, prinajmenšom v povojnovom období, konceptualizované na základoch ľudskej dôstojnosti a ponechávajú si svoj univerzálny charakter. Existencia, opodstatnenosť a obsah ľudských práv sú neustálym predmetom diskusie filozofických a politických vied. Z právneho hľadiska sú ľudské práva zakotvené v medzinárodných zákonoch a dohodách, ako aj vo vnútroštátnych zákonoch mnohých krajín. Pre mno-

hých ľudí však teória ľudských práv ide nad rámec zákona a tvorí morálnu základňu pre reguláciu súčasného geopolitického poriadku. Pre nich znamenajú aj demokratické ideály. Ľudské práva boli deklarované viacerými významnými dokumentmi.

! Upozornenie

Novelou zákona č. 307/2014 Z. z. o niektorých opatreniach súvisiacich s oznamovaním protispoločenskej činnosti a o zmene a doplnení niektorých zákonov sa od 1. 1. 2015 protikorupčná výchova a vzdelávanie stala integrálnou súčasťou výchovy a vzdelávania na Slovensku a aj z tohto dôvodu sa doplnilo uvedené ustanovenie zákona o výchove a vzdelávaní. Zmenou sa dosiahlo, že podporovaný cieľ by sa mohol stať súčasťou štátneho vzdelávacieho programu a ďalších výchovno-vzdelávacích programov, ktoré gestoruje Ministerstvo školstva SR.

De lege ferenda je možné uvažovať nad spôsobmi ako zefektívniť vzdelávanie vo vyššie uvedených oblastiach, a to spôsobom, aby sa prejavili i edukatívne výsledky takéhoto vzdelávania a výchovy. S ohľadom na možnosti zákona ukladať práva a povinnosti v tejto oblasti a v súvislosti s kompetenciami a **právomocou ministerstva a štátneho pedagogického ústavu** ako orgánov zodpovedných za zabezpečovanie vzdelávania a výchovy a tvorby štátneho vzdelávacieho programu stálo za zváženie zaradenie prevencie kriminality, boja proti korupcii a protispoločenskej činnosti do učebných osnov. Toto bolo prevedené skrz samostatného predmetu uvedeného v štátnom vzdelávacom programe, v ktorom sa stanovujú povinné vyučovacie predmety, ktoré sú začlenené do jednotlivých vzdelávacích oblastí alebo ako prierezová téma (predtým napríklad environmentálna výchova, ochrana života a zdravia, dopravná výchova). **Prierezová téma sa prelína všetkými vzdelávacími областami ako integrovaná súčasť oblastí vzdelávania a vhodných vyučovacích predmetov.** Vyučuje sa ako samostatný učebný predmet v rámci rozširujúcich hodín alebo vo forme projektu. Ďalšou

alternatívou je výučba prevencie kriminality, boja proti korupcii a protispoločenskej činnosti v rámci určitého predmetu napr. občianskej náuky. Štátny vzdelávací program pre občiansku náuku posudzuje a schvaľuje Ústredná predmetová komisia Štátneho pedagogického ústavu.

Zostalo teda v kompetencii príslušných orgánov zlepšiť právny stav a pozitívne pôsobiť na výchovu a vzdelávanie spoločnosti, a tým preventívne pôsobiť na vznik a šírenie kriminality, korupcie a inej protispoločenskej činnosti.

K cieľom výchovy a vzdelávania patrí tiež sa pripraviť na zodpovedný život v slobodnej spoločnosti, v duchu porozumenia a znášanlivosti, rovnosti mužů a ženy, priateľstva medzi národmi, národnostnými a etnickými skupinami a náboženskej tolerancie, naučiť sa rozvíjať a kultivovať svoju osobnosť a celoživotne sa vzdelávať, **pracovať v skupine a preberať na seba zodpovednosť**, naučiť sa kontrolovať a regulovať svoje správanie, starať sa a chrániť svoje zdravie vrátane zdravej výživy a životné prostredie a rešpektovať všeludské etické hodnoty a nakoniec tiež získať všetky informácie o právach dieťaťa a spôsobilosť na ich uplatňovanie.

DRUHÁ ČASŤ VÝCHOVA A VZDELÁVANIE

Prvý oddiel

Výchovno-vzdelávacie programy

§ 5

(1) Výchova a vzdelávanie v školách a v školských zariadeniach sa uskutočňuje podľa výchovno-vzdelávacích programov.

(2) Výchovno-vzdelávacie programy podľa odseku 1 sú

- a) výchovno-vzdelávacie programy pre školy (ďalej len „vzdelávací program“),
- b) výchovno-vzdelávacie programy pre školské zariadenia (ďalej len „výchovný program“).

(3) Podľa vzdelávacích programov sa uskutočňuje výchova a vzdelávanie, ktoré poskytuje stupeň vzdelania podľa § 16 a 17.

(4) Vzdelávací program je

- a) štátny vzdelávací program,
- b) školský vzdelávací program.

(5) Podľa výchovného programu sa uskutočňuje výchova a vzdelávanie v školských zariadeniach podľa § 113 a 120.

(6) Výchovný program je

- a) štátny výchovný program,
- b) výchovný program školského zariadenia.

K § 5

V tomto ustanovení sa definuje, že výchova a vzdelávanie v školách sa uskutočňuje podľa dvojúrovňových výchovno-vzdelávacích programov. Výchovno-vzdelávacie programy sa delia na vzdelávacie programy pre školy a výchovné programy pre školské zariadenia. Vzdelávacie programy sú štátny vzdelávací program a školský vzdelávací program.

Prvú úroveň tvoria štátne vzdelávacie programy, prostredníctvom ktorých štát určuje povinný obsah výchovy a vzdelávania. Druhú úroveň tvoria školské vzdelávacie programy, prostredníctvom ktorých si škola určuje svoj vlastný program vzdelávania s prihliadnutím na záujmy žiakov, zákonných zástupcov, podnikateľskej sféry a regiónu, v ktorom sa škola nachádza.

Podľa výchovného programu sa uskutočňuje výchova a vzdelávanie v školských zariadeniach, ktoré neposkytujú stupeň vzdelania.

! Upozornenie

Novelou zákona č. 415/2021 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 245/2008 Z. z. o výchove a vzdelávaní (školský zákon) a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov a ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony, sa od 1. 1. 2022 zaviedla úprava pre školské zariadenia, ktoré vypracúvajú výchovný program školského zariadenia, vzhľadom na to, že v doterajšej právnej úprave absentoval štátny výchovný program, z ktorého má vychádzať školský program výchovného zariadenia.

Štátny výchovný program pre školské zariadenia

Predstavuje rámec pre výchovný program, ktorý si školské zariadenie môže prijať za svoj

a školské zariadenie ho nemusí vypracovávať, čo predstavuje krok k debyrokratizácii. Zároveň sa špecifikujú tie školské zariadenia, pre ktoré je požiadavka výchovného programu povinná. V doterajšej praxi vznikali pochybnosti, či aj školské účelové zariadenia majú mať vypracovaný výchovný program, ktorý musia plniť. **Výchovný program obsahuje aj časť, ktorá vyčlení priestor na vlastné zameranie školského zariadenia.** Opis vlastného zamerania vychádza z aktuálnych podmienok a situácie v školskom zariadení s plnou akceptáciou špecifik zriaďovateľa. Z charakteristiky školského zariadenia by malo byť jasné, aký je jeho východiskový stav pre jeho ďalšiu pedagogickú činnosť, čo môže ponúknuť, aké obmedzenia má, alebo ktoré aktivity zatiaľ nemôže uskutočňovať, či zabezpečuje výchovu a vzdelávanie detí a žiakov so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami, ako chce súčasné podmienky postupne zmeniť a aké má budúce zámery vo vzťahu k zvýšeniu kvality výchovy a vzdelávania mimo vyučovania a vo voľnom čase.

Doplnila sa klasifikácia výchovného programu dvojúrovňovo – v kompetencii štátu a v kompetencii školského zariadenia. Predstavený model zjednodušuje školám administratívnu prípravu a úpravy výchovných programov školských zariadení.

§ 6

Štátne vzdelávacie programy

(1) Štátne vzdelávacie programy vymedzujú najmä ciele vzdelávania a vzdelávacie štandardy pre predprimárne vzdelávanie a ciele vzdelávania, rámcové učebné plány a vzdelávacie štandardy pre základné vzdelávanie, stredné vzdelávanie a vyššie odborné vzdelávanie. Štátne vzdelávacie programy sa môžu členiť na vzdelávacie cykly. Štátne vzdelávacie programy vydáva a zverejňuje ministerstvo školstva.

(2) Štátne vzdelávacie programy pre odborné vzdelávanie a prípravu vydáva ministerstvo školstva po dohode s inštitúciami koordinácie odborného vzdelávania a prípravy pre trh práce na celoštátnej úrovni podľa osobitného predpisu;^{5a)} pre zdravotnícke študijné odbory pripravujúce žiakov na výkon zdravotníckeho povolania⁶⁾

vydáva tieto programy Ministerstvo zdravotníctva Slovenskej republiky (ďalej len „ministerstvo zdravotníctva“). Ak je príslušná inštitúcia koordinácie odborného vzdelávania a prípravy pre trh práce nečinná, štátne vzdelávacie programy pre odborné vzdelávanie a prípravu vydá ministerstvo školstva alebo ministerstvo zdravotníctva bez dohody.

(3) Štátne vzdelávacie programy pre odbory vzdelávania v školách v pôsobnosti iných ústredných orgánov štátnej správy vydávajú tieto ústredné orgány štátnej správy, vo veciach všeobecne vzdelávacích predmetov, po dohode s ministerstvom školstva.

(4) Štátny vzdelávací program obsahuje

- a) názov vzdelávacieho programu, ktorý obsahuje aj odbor vzdelávania; v stredných odborných školách aj skupinu odborov vzdelávania,
- b) konkrétne ciele výchovy a vzdelávania, ktoré sú v súlade s § 4,
- c) stupne vzdelania, ktoré sa dosiahnu absolvovaním vzdelávacieho programu a príslušnú úroveň Slovenského kvalifikačného rámca a Európskeho kvalifikačného rámca,
- d) profil absolventa,
- e) charakteristiku odboru vzdelávania a jeho dĺžku,
- f) formu výchovy a vzdelávania,
- g) formy praktického vyučovania v stredných školách,
- h) vzdelávacie oblasti,
- i) vzdelávacie štandardy,
- j) rámcové učebné plány okrem materských škôl,
- k) vyučovací jazyk podľa § 12,
- l) osobitosti výchovy a vzdelávania detí so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami a žiakov so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami v súlade s princípmi inkluzívneho vzdelávania,
- m) osobitosti výchovy a vzdelávania detí a žiakov v národnostných školách a národnostných triedach.

(5) Štátne vzdelávacie programy podľa odseku 4 pre odbory vzdelávania v stredných školách obsahujú aj požiadavky zdravotnej spôsobilosti vo vzťahu k príslušnému študijnému odboru.

(6) Pre príslušný stupeň vzdelania alebo pre

príslušný odbor vzdelávania je štátny vzdelávací program záväzný pre

- a) vypracovanie školského vzdelávacieho programu,
- b) tvorbu a posudzovanie edukačných publikácií a
- c) hodnotenie výsledkov dosiahnutých deťmi alebo žiakmi.

K § 6

*Toto ustanovenie pojednáva o štátnych vzdelávacích programoch, ktoré vychádzajú z princípov výchovy a vzdelávania a vymedzujú povinný obsah a ciele výchovy a vzdelávania v školách podľa tohto zákona na získanie vedomostí, zručností a **kľúčových kompetencií** detí a žiakov.*

*Je nevyhnutné, aby štátny vzdelávací program pre tvorbu školských vzdelávacích programov, vrátane individuálnych výchovno-vzdelávacích programov rámcovo vymedzoval osobitosti a podmienky na výchovu a vzdelávanie detí a žiakov so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami v závislosti od špecifik, ktoré sú pre jednotlivé skupiny charakteristické, napr. osobitosti a podmienky na výchovu a vzdelávanie pre žiakov so zdravotným postihnutím podľa ich druhov (telesné, zmyslové, ...), pre žiakov so zdravotným znevýhodnením (deti a žiaci s civilizačnými ochoreniami, hospitalizovaní žiaci...), žiaci zo sociálne znevýhodneného prostredia a i. **Štátne vzdelávacie programy vydáva a zverejňuje Ministerstvo školstva Slovenskej republiky. Štátne vzdelávacie programy sú záväzné pre tvorbu školských vzdelávacích programov.***

Poznámka

Štátny vzdelávací program škôl je hierarchicky najvyšší cieľovo programový projekt vzdelania, ktorý zahŕňa rámcový model absolventa, rámcový učebný plán školského stupňa a jeho rámcové učebné osnovy. Predstavuje prvú, rámcovú úroveň dvojúrovňového participatívneho modelu riadenia škôl. Vyjadruje hlavné princípy a ciele vzdelanostnej politiky štátu, ako aj demokratické a humanistické hodnoty, na ktorých je národné

vzdelávanie založené. Vymedzuje všeobecné ciele škôl ako kľúčové kompetencie (spôsobilosti), vo vyváženom rozvoji osobnosti žiakov a rámcový obsah vzdelania. Štátny vzdelávací program podporuje komplexný prístup pri rozvíjaní žiackych spôsobilostí poznávať, konať, hodnotiť a dorozumievať sa i porozumieť si na danom stupni vzdelávania. Je východiskom a záväzným dokumentom pre vytvorenie individuálneho školského vzdelávacieho programu školy, kde sa zohľadňujú špecifické lokálne a regionálne podmienky a potreby.

Štátny vzdelávací program školského stupňa je zostavený na základe participatívneho demokratického princípu ako model dvojrovnového cieľového programu vzdelávania (kurikula) a jeho súčasťou je aj voliteľná časť vzdelávacieho programu individuálnej školy, ktorá zohľadňuje potreby a záujmy miestneho spoločenstva a regiónu, je zameraný na štandardné cieľové požiadavky na vedomosti, spôsobilosti a hodnotové postoje, ktoré sú rozvíjané prostredníctvom obsahu vzdelania, vymedzeného ako jadrové učivo, je rámcovaný povinným obsahom vzdelania, ktorým sa majú rozvinúť kľúčové kompetencie (spôsobilosti) požadované pre určitý stupeň a druh vzdelávania garantovaného štátom, je vypracovaný podľa princípu následnosti a kontinuity školských stupňov (predprimárny, primárny, nižší sekundárny, vyšší sekundárny), ktorých programy na seba nadväzujú a korelujú, podporuje komplexný medzipredmetový a nadpredmetový prístup k projektovaniu obsahu vzdelania podľa obsahových vzdelávacích oblastí a im zodpovedajúcich učebných predmetov, zavádza aj prierezové témy, ktoré reflektujú otázky súčasného človeka, krajiny, Európskej únie a sveta. Prelínajú sa ako povinná súčasť vzdelávania jednotlivými predmetmi a môžu sa uplatňovať prostredníctvom rôznych organizačných foriem a metód výučby (riešením problémov a projektov, prípadovou štúdiou, kooperáciou, zážitkovým učením sa

a pod.), umožňuje modifikáciu obsahu pre školy so zameraním, umožňuje vzdelávanie žiakov so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami, podmieňuje svoje uskutočnenie zabezpečením motivujúceho učebného prostredia a podporujúcej socioemočnej klímy triedy a školy, odporúča zamerať sa na socializáciu žiakov vlastnou kultúrou školy a jej prostredia, dáva možnosť školám hodnotiť žiakov komplexne a viac sa zamerať na individuálne rozvíjanie osobného potenciálu žiakov, dáva priestor konkrétnej škole, aby prostredníctvom vlastného vzdelávacieho programu dotvorila obsah vzdelávania podľa špecifických regionálnych a lokálnych podmienok a požiadaviek, pričom stavia na cieľoch, ktoré škole kladie spoločnosť s ohľadom na požadovanú vzdelanostnú úroveň a kultúrnu gramotnosť obyvateľov SR, kladie dôraz na kvalitu školy, ktorá uplatňuje vonkajšie a vnútorné vyhodnocovanie (evalvácie) svojich programov, procesov a výsledkov, podporuje samostatnosť škôl a profesijnú zodpovednosť pedagógov za výsledky vzdelávania, je otvorený kurikulárny dokument, ktorý sa bude podľa potrieb a požiadaviek aktualizovať.

Účel štátnych vzdelávacích programov

- vymedzujú ciele vzdelávania,
- vymedzujú vzdelávacie štandardy pre predprimárne vzdelávanie,
- vymedzujú ciele vzdelávania, rámcové učebné plány a vzdelávacie štandardy **pre základné vzdelávanie, stredné vzdelávanie a vyššie odborné vzdelávanie.**

! Upozornenie

Od 1. 1. 2022 došlo k spresneniu pojmu štátny vzdelávací program pre jednotlivé odbory vzdelania a zredukovanie jeho povinných častí. Škola na základe štátneho vzdelávacieho programu vypracúva školský vzdelávací program. Škole sa zaviedla možnosť vypracovať jeden dokument pre všetky

organizačné zložky, stupne vzdelania aj odbory vzdelania. Tým sa zníži administratívna záťaž najmä pre väčšie školy. Rovnako zostala možnosť pre školu aplikovať štátny vzdelávací program aj pre každý odbor vzdelávania samostatne, teda škola môže mať viac školských vzdelávacích programov. Štátne vzdelávacie programy sa môžu členíť na vzdelávacie cykly. Štátne vzdelávacie programy vydáva a zverejňuje ministerstvo školstva.

Vydávanie štátnych vzdelávacích programov

V nadväznosti na novú právnu úpravu praktickej časti odborného vzdelávania a prípravy v zákone č. 61/2015 Z. z. o odbornom vzdelávaní a príprave sa terminologicky zjednotilo a spresnilo ustanovenie upravujúce tvorbu štátnych vzdelávacích programov pre odborné vzdelávanie a prípravu, a to s účinnosťou od 1. 4. 2015.

Kompetentným vydávať programy pre odborné vzdelávanie a prípravu je ministerstvo školstva.

K vydávaniu programov dochádza až po dohode s inštitúciami koordinácie odborného vzdelávania a prípravy pre trh práce na celoštátnej úrovni.

Poznámka

Na koordinácii odborného vzdelávania a prípravy pre trh práce na celoštátnej úrovni sa zúčastňujú

- ústredné orgány štátnej správy,
- ministerstvo školstva,
- ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny,
- ministerstvo zdravotníctva,
- ministerstvo hospodárstva Slovenskej republiky,
- ministerstvo dopravy a výstavby Slovenskej republiky,
- ministerstvo pôdohospodárstva a rozvoja vidieka Slovenskej republiky,
- ministerstvo životného prostredia Slovenskej republiky,

- ministerstvo kultúry Slovenskej republiky,
- samosprávne kraje,
- stavovské organizácie a profesijné organizácie,
- združenia odborových zväzov.

V prípade zdravotníckych študijných odborov, ktorých úlohou je pripravovať žiakov na výkon zdravotníckeho povolania, vydáva programy Ministerstvo.

Úlohou ministerstva školstva alebo ministerstva zdravotníctva je vydať programy aj bez dohody, a to v prípade nečinnosti príslušnej inštitúcie koordinácie odborného vzdelávania a prípravy pre trh práce.

! Upozornenie

Novelou zákona č. 209/2018 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 61/2015 Z. z. o odbornom vzdelávaní a príprave a o zmene a doplnení niektorých zákonov a ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony, sa od 1. 9. 2018 posilnilo postavenie subjektov koordinácie OVP pri tvorbe kurikulumných dokumentov v oblasti výchovy a vzdelávania na stredných odborných školách na základe požiadavky zástupcov zamestnávateľov za účelom zefektívnenia prepojenie sveta vzdelávania so svetom práce.

Obsahové náležitosti štátneho vzdelávacieho programu

Dňa 1. 1. 2022 po novele zákona č. 415/2021 Z. z. sa zmenilo znenie odseku 4, v ktorom sú vymedzené obsahové náležitosti štátneho vzdelávacieho programu. Došlo k spresneniu pojmu štátny vzdelávací program pre jednotlivé odbory vzdelania a zredukovaniu jeho povinných častí. **Škola na základe štátneho vzdelávacieho programu vypracúva školský vzdelávací program.** Škole sa ustanovila možnosť vypracovať jeden dokument pre všetky organizačné zložky, stupne vzdelania aj odbory vzdelania. Tým sa znížila administratívna záťaž najmä pre väčšie školy. Rovnako zostala možnosť pre školu

aplikovať štátny vzdelávací program aj pre každý odbor vzdelávania samostatne, teda škola môže mať viac školských vzdelávacích programov.

K obsahovým náležitostiam patrí:

- názov vzdelávacieho programu, ktorý obsahuje aj odbor vzdelávania; v stredných odborných školách aj skupinu odborov vzdelávania,
- konkrétne ciele výchovy a vzdelávania,
- stupne vzdelania, ktoré sa dosiahnu absolvovaním vzdelávacieho programu a príslušnú úroveň Slovenského kvalifikačného rámca a Európskeho kvalifikačného rámca,
- profil absolventa,
- charakteristiku odboru vzdelávania a jeho dĺžku,
- formu výchovy a vzdelávania,
- formy praktického vyučovania v stredných školách,
- vzdelávacie oblasti,
- vzdelávacie štandardy,

! Upozornenie

Novelou zákona č. 61/2015 Z. z. sa v obsahu štátneho vzdelávacieho programu ustanovilo doplnenie pre odborné vzdelávanie a prípravu, ktoré sa uskutočňuje v systéme duálneho vzdelávania, pokiaľ ide o vzdelávacie štandardy. Vzdelávacie štandardy sú v tomto prípade doplnené o vzorové učebné osnovy odborných predmetov, podrobne upravujúce jednotlivé tematické celky a témy, ktorými sa dosiahnu vedomosti a zručnosti popísané vo vzdelávacích štandardoch.

V nadväznosti na vypustenie § 20 upravujúceho VUP a VUO v zákone sa vypustili po novele zákona č. 209/2018 ustanovenia týkajúce sa VUP a VUO aj v školskom zákone, vzhľadom na to, že tvorili integrálnu súčasť štátneho vzdelávacieho programu.

→ rámcové učebné plány okrem materských škôl, Rámcové učebné plány sa v oblasti odborného vzdelávania a prípravy v systéme duálneho vzdelávania nahradili vzorovými učebnými plánmi, ktoré **sú stredné odborné školy a zamest-**

návateľov poskytujúcich praktické vyučovanie v systéme duálneho vzdelávania záväzné. Dôvodom na zavedenie vzorových učebných plánov bol zámer zjednotiť výchovno-vzdelávací proces žiakov pripravujúcich sa v systéme duálneho vzdelávania v rovnakých študijných odboroch a učebných odboroch.

Následne sa v nadväznosti na vypustenie § 20 upravujúceho VUP a VUO v zákone vypustili ustanovenia týkajúce sa VUP a VUO aj v školskom zákone, vzhľadom na to, že tvorili integrálnu súčasť štátneho vzdelávacieho programu.

! Upozornenie

Rámcové učebné plány ako súčasť štátneho vzdelávacieho programu upravujú aj osobitosti pre školy s vyučovacím jazykom národnostnej menšiny, a preto sú relevantné pre národnostné triedy.

- vyučovací jazyk,
- osobitosti výchovy a vzdelávania detí so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami,
- osobitosti výchovy a vzdelávania žiakov so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami,
- osobitosti výchovy a vzdelávania detí a žiakov v národnostných školách a národnostných triedach.

Štátne vzdelávacie programy

Pre odbory vzdelávania v stredných školách obsahujú aj požiadavky zdravotnej spôsobilosti vo vzťahu k príslušnému študijnému odboru.

V tomto znení došlo k rozšíreniu okruhu študijných odborov v stredných školách, v ktorých sú potrebné požiadavky na zdravotnú spôsobilosť žiaka. Uvedená úprava vychádza z aplikačnej praxe a požiadaviek zamestnávateľov, pretože doterajšie nastavenie nedostatočne pokrývalo potreby škôl.

Záväznosť štátneho vzdelávacieho programu

Program je záväzný pre vypracovanie školského vzdelávacieho programu, tvorbu a posudzova-

nie edukačných publikácií a hodnotenie výsledkov dosiahnutých deťmi alebo žiakmi.

! Upozornenie

Štátny vzdelávací program podľa novej právnej úpravy účinnej od 1. 1. 2022 je Ministerstvo školstva, vedy, výskumu a športu SR povinné vydávať nielen pre odbor vzdelávania, ale aj pre príslušný stupeň vzdelania. Uvedená úprava vychádza z nového nastavenia minimálnych cieľov príslušného stupňa vzdelania, s cieľom overenia jeho získania.

Vzhľadom na obsahovú nekonzistentnosť s terminologickým účelovým a obsahovým vymedzením štátneho vzdelávacieho programu sa vypustilo hodnotenie škôl ako obligatórna súčasť štátneho vzdelávacieho programu, ktoré ale zostáva na vlastnom uvážení školy a voľbe, rovnako ako ďalšie časti spojené s jedinečnosťou školy alebo zriaďovateľa.

§ 7

Školský vzdelávací program

(1) Školský vzdelávací program je základným dokumentom školy, podľa ktorého sa uskutočňuje výchova a vzdelávanie v školách podľa tohto zákona.

(2) Školský vzdelávací program vydáva riaditeľ školy po prerokovaní v pedagogickej rade školy a v rade školy.

(3) Školský vzdelávací program musí byť vypracovaný v súlade s princípmi a cieľmi výchovy a vzdelávania a príslušným štátnym vzdelávacím programom. Ak škola poskytuje vzdelanie viacerých stupňov podľa § 16 a 17, môže vypracovať pre všetky stupne vzdelania jeden súhrnný školský vzdelávací program, ktorý je v súlade so štátnymi vzdelávacími programami pre príslušné stupne vzdelania a príslušné odbory vzdelávania. Ak je súčasťou školy školské výchovno-vzdelávacie zariadenie podľa § 113 písm. a) alebo písm. c), výchovný program tohto školského výchovno-vzdelávacieho zariadenia môže byť súčasťou školského vzdelávacieho programu školy.

(4) Školský vzdelávací program obsahuje

- a) názov vzdelávacieho programu,
- b) vymedzenie cieľov a poslania výchovy

a vzdelávania a zameranie školy; v stredných školách aj profil absolventa,

- c) stupeň vzdelania, ktorý sa dosiahne absolvovaním školského vzdelávacieho programu a príslušnú úroveň Slovenského kvalifikačného rámca a Európskeho kvalifikačného rámca,
- d) dĺžku štúdia a formy výchovy a vzdelávania,
- e) učebný plán okrem materských škôl,
- f) učebné osnovy,
- g) vyučovací jazyk podľa § 12,
- h) hodnotenie detí a žiakov.

(5) Ak škola vzdeláva deti so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami alebo žiakov so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami, vytvára pre ne podmienky v súlade s odporúčaniami zariadenia poradenstva a prevencie prostredníctvom individuálneho vzdelávacieho programu alebo prostredníctvom vzdelávacích programov určených pre školy, ktoré vzdelávajú deti so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami alebo žiakov so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami.

(6) Školským vzdelávacím programom môže byť aj medzinárodný program, ktorý sa uskutočňuje po písomnom súhlase ministerstva školstva a je v súlade s princípmi a cieľmi výchovy a vzdelávania podľa tohto zákona.

(7) Súlad školského vzdelávacieho programu so štátnym vzdelávacím programom, cieľmi a princípmi výchovy a vzdelávania ustanovenými týmto zákonom kontroluje Štátna školská inšpekcia.⁷⁾

(8) Súlad medzinárodného programu s princípmi a cieľmi výchovy a vzdelávania kontroluje Štátna školská inšpekcia.

(9) Školský vzdelávací program okrem učebných osnov zverejní riaditeľ školy na verejne prístupnom mieste najneskôr do 60 dní od jeho schválenia. Učebné osnovy sa nezverejňujú, ak riaditeľ školy nerozhodne inak.

(10) Školským vzdelávacím programom môže byť aj program, ktorý je schváleným výsledkom experimentálneho overovania.

K § 7

Výchova a vzdelávanie sa v školách uskutočňuje podľa školského vzdelávacieho programu.

Ide o voliteľný obsah vzdelania v učebnom pláne školského stupňa. Voliteľný obsah vzdelávania je napĺňaný v školskom vzdelávacom programe školy, ktorý predstavuje druhú úroveň participatívneho modelu riadenia. Poskytuje školám možnosť profilovať sa a vychádzať v ústrety potrebám a záujmom žiakov. **Škola sa stáva otvoreným spoločenstvom.** Štát dáva dôveru školám, aby v spolupráci so širšou komunitou spoznali požiadavky obce, regiónu a premietli ich do obsahu vzdelania v rámci voľných hodín.

Možnosti využitia voľného počtu hodín

Učebné predmety, ktoré rozširujú a prehlbujú obsah predmetov zaradených do Štátneho vzdelávacieho programu.

Učebné predmety, ktoré si škola vyberie z ponuky odporúčaných voliteľných predmetov.

Učebné predmety, ktoré si škola sama zvolí a sama si pripraví jeho obsah.

Učebné predmety, ktorých obsah je doplnením učebného predmetu pre žiakov so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami, ktorí nemôžu napredovať v rámci bežných vyučovacích hodín a ktorí postupujú podľa individuálnych výchovno-vzdelávacích programov.

Špecifické učebné predmety pre žiakov so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami.

Experimentálne overené inovačné programy zavedené do vyučovacej praxe.

Profilovanie programového zamerania školy.

Tvorba a realizácia

školského vzdelávacieho programu

Vyžaduje si tímovú spoluprácu pedagogických pracovníkov, pričom sa odporúča dávať dôraz na variabilnejšiu organizáciu vyučovania – blokové vyučovanie, individualizácia vyučovania, zmeny v hodnotení žiakov, priestor pre výber voliteľných predmetov v rámci voliteľných hodín.

Školský vzdelávací program vydá riaditeľ školy po prerokovaní v pedagogickej rade školy a rade školy a po písomnom súhlase zriaďovateľa školy. Právnu úpravou došlo sa zvýšiť kompetencie riaditeľov škôl a riaditeľov školských zariadení pri príprave školských vzde-

lávacích programov a výchovných programov. Pod školským vzdelávacím programom rozumieme základný dokument školy, podľa ktorého sa uskutočňuje výchova a vzdelávanie v školách v súlade so školským zákonom.

! Upozornenie

Zákomom č. 61/2015 Z. z. o odbornom vzdelávaní a príprave a o zmene a doplnení niektorých zákonov došlo od 1. 4. 2015 k úprave odseku 2 v nadväznosti na premiestnenie právnej úpravy do zákona o odbornom vzdelávaní a príprave.

Vypracovanie školského vzdelávacieho programu

Pri vypracovaní školského vzdelávacieho programu sa musia uplatňovať nielen princípy výchovy a vzdelávania, ale zároveň musia byť dodržané všetky ciele výchovy a vzdelávania v súlade s príslušným štátnym vzdelávacím programom.

! Upozornenie

Od 1. 1. 2022 došlo k spresneniu pojmu školský vzdelávací program v nadväznosti na úpravu na zmenu definície štátneho vzdelávacieho programu. Zadefinoval sa školský vzdelávací program ako jednotný a základný dokument školy, v rámci ktorého sa zároveň redukovali niektoré doposiaľ povinné náležitosti, ktoré je ale možné vymedziť inde. Škole sa ponúkla možnosť vypracovať jeden dokument pre všetky organizačné zložky, stupne vzdelania aj odbory vzdelania. Zároveň sa vypustili náležitosti školského vzdelávacieho programu, ktoré podliehajú časovej zmene alebo sú súčasťou iných dokumentov, čím sa znížila administratívna záťaž najmä pre väčšie školy.

Ak škola poskytuje vzdelanie viacerých stupňov, môže vypracovať pre všetky stupne vzdelania jeden súhrnný školský vzdelávací program. Takto jeden vypracovaný vzdelávací program však musí byť v súlade so štátnymi vzdelávací-

mi programami pre príslušné stupne vzdelania a príslušné odbory vzdelávania. **V prípade, že ide školu, ktorej súčasťou je školský internát alebo školský klub detí, tak stačí jeden výchovný program.**

Obsah školského vzdelávacieho programu

- názov vzdelávacieho programu,
- vymedzenie cieľov a poslania výchovy a vzdelávania a zameranie školy; v stredných školách aj profil absolventa,
- stupeň vzdelania, ktorý sa dosiahne absolvovaním školského vzdelávacieho programu a príslušnú úroveň Slovenského kvalifikačného rámca a Európskeho kvalifikačného rámca,
- dĺžka štúdia a formy výchovy a vzdelávania,
- učebný plán okrem materských škôl,

! Upozornenie

Znenie ustanovenia vymedzuje rôzne časti školského vzdelávacieho programu. Zo školského vzdelávacieho programu sa s cieľom zníženia administratívnej záťaže vypustil učebný plán v materských školách, personálne zabezpečenie, podmienky na zaistenie bezpečnosti a ochrany zdravia pri výchove a vzdelávaní a požiadavky na kontinuálne vzdelávanie pedagogických a odborných zamestnancov. Tieto časti sú obsiahnuté v inej dokumentácii, prípadne sa týkajú zamestnancov školy, preto je zbytočné a nenáležité ich uvádzať v školskom vzdelávacom programe.

- učebné osnovy,
- vyučovací jazyk,
- hodnotenie detí a žiakov.

Potreby žiakov so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami

V minulosti školský vzdelávací program vypracovaný podľa určených atribútov nemusel zodpovedať potrebám jednotlivých žiakov so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami materských, základných a stredných škôl bežného typu. Týmto žiakom bolo potrebné vytvo-

riť podmienky, ktoré im mohla zabezpečiť len výchova a vzdelávanie podľa výchovno-vzdelávacieho programu určeného pre školy vzdelávajúce žiakov s určitým zdravotným postihnutím, zdravotným znevýhodnením alebo s inými špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami, z ktorého **sa vychádzalo pri tvorbe individuálneho vzdelávacieho programu pre jednotlivých žiakov.** V prípade vzdelávania žiakov so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami v triedach pre nich zriadených, okrem určitých indikácií nebolo potrebné, aby postupovali podľa individuálneho vzdelávacieho programu, pretože je možné vzdelávať ich podľa výchovno-vzdelávacieho programu určeného pre školy vzdelávajúce žiakov so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami.

! Upozornenie

Od 1. 1. 2022 došlo k spresneniu pojmov naprieč zákonom, ktorý používa deti so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami alebo žiakov so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami a vytvorili sa pre ne podmienky v súlade s odporúčaniami zariadenia poradenstva a prevencie v jednoznačnom zapracovaní prostredníctvom individuálneho vzdelávacieho programu alebo prostredníctvom vzdelávacích programov určených pre školy, ktoré vzdelávajú deti so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami alebo žiakov so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami.

Medzinárodný program

Aj medzinárodný program môže byť školským vzdelávacím programom. Ide o program usku- točňovaný po písomnom súhlase ministerstva školstva. **Základnou podmienkou je dodržanie princípov a cieľov výchovy a vzdelávania.**

Používa sa Medzinárodná štandardná klasifikácia vzdelávania (ISCED – International Standard Classification of Education).

Pre vypracovanie programu a obsahu vzdelávania podľa jednotlivých stupňov vzdelávania používame klasifikáciu ISCED (International

Standard Classification of Education), podľa ktorej sa postupuje v Európe a je akceptovaná aj inými medzinárodnými organizáciami (UNESCO, OECD).

Súlady školského vzdelávacieho programu

Školský vzdelávací program musí byť v súlade so štátnym vzdelávacím programom, cieľmi a princípmi výchovy a vzdelávania. Školský vzdelávací program podlieha Štátnej školskej inšpekcii, ktorá je oprávnená ho kontrolovať.

Ešte v roku 2015 sa určilo, že školským vzdelávacím programom môže byť aj inovatívny vzdelávací program, ktorý bol experimentálne overovaný a úspešne vyhodnotený odborným garantom. Národný program výchovy a vzdelávania v Slovenskej republike na najbližších 15 až 20 rokov (Milénium) uvádza programové zmeny, ktoré majú byť zamerané aj na inováciu obsahu a metód výchovno-vzdelávacích programov, s dôrazom na flexibilitu a rýchlu adaptabilitu nových a progresívnych prvkov vo vzdelávaní, s cieľom zabezpečiť potrebnú efektívnosť školského systému. Na Slovensku v školskej praxi aplikácia napr. **zahraničných trendov a inovatívnych vzdelávacích programov** sa mohol uplatňovať len v rámci experimentálneho overovania, a to vzhľadom na to, že takéto alternatívne vzdelávacie programy sa systémovo líšia od štandardných modelov vzdelávania.

! Upozornenie

Novelou zákona č. 415/2021 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 245/2008 Z. z. o výchove a vzdelávaní (školský zákon) a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov a ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony, sa od 1. 1. 2022 zmenilo znenie odsekov 8 až 10, a to vzhľadom na otvorenie priestoru pre školy používať školský vzdelávací program, ktorý má základ v schválenom medzinárodnom programe a najviac reflektuje ich zameralenie, poslanie a víziu, ale zároveň je v súlade s princípmi výchovy a vzdelávania. Doplnila sa možnosť kontroly ich dodržiavania

v schválenom rámci Štátnou školskou inšpekciou (pozri znenie § 7a). V prípade medzinárodných programov, ktoré podliehajú opakujúcemu sa dohľadu nadriadenou medzinárodnou organizáciou, túto skutočnosť zohľadňuje pri výkone aj Štátna školská inšpekcia.

Zverejnenie školského vzdelávacieho programu

Došlo k zavedeniu termínu na zverejnenie školského vzdelávacieho programu do 60 pracovných dní od jeho schválenia. **Právne úprava reflektuje na požiadavky škôl v rámci jednotného princípu a jednoznačnosti dokumentu.** Zároveň sa musia rešpektovať autorské práva vo vzťahu školy a tvorcov učebných osnov v základných špecifikách jednotlivých odborov škôl.

Ide o terminologické spresnenie, že školským vzdelávacím programom môže byť výsledok experimentálneho overovania, ktorý je schválený, čo bolo doposiaľ v aplikačnej praxi nejednoznačné. Toto spresnenie sa zaviedlo tiež s cieľom predísť situáciám, kedy sa školským vzdelávacím programom školy mohli stať aj programy v experimentálnom overovaní, ktoré neboli schválené ministerstvom školstva.

§ 7a

Individuálny vzdelávací program

(1) Podľa individuálneho vzdelávacieho programu sa s informovaným súhlasom zákonného zástupcu alebo zástupcu zariadenia môže vzdelávať

- a) dieťa alebo žiak, ktorého špeciálne výchovno-vzdelávacie potreby neumožňujú, aby sa vzdelávali podľa školského vzdelávacieho programu školy, ktorú navštevuje, a ani podľa vzdelávacích programov určených pre školy, ktoré vzdelávajú deti so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami alebo žiakov so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami, alebo
- b) žiak, ktorému bolo povolené individuálne vzdelávanie v základnej škole.

(2) Individuálny vzdelávací program pre dieťa so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami alebo pre žiaka so špeciálnymi vý-

chovno-vzdelávacími potrebami v súlade s odporúčaniami zariadenia poradenstva a prevencie vypracuje pedagogický zamestnanec poverený riaditeľom školy v spolupráci so školským špeciálnym pedagógom, pedagogickým asistentom a odborným zamestnancom školy a po konzultácii so zákonným zástupcom.

(3) Individuálny vzdelávací program obsahuje úpravy jednotlivých častí školského vzdelávacieho programu podľa špeciálnych výchovno-vzdelávacích potrieb dieťaťa alebo žiaka, najmä úpravu obsahu, metód, foriem alebo spôsobu hodnotenia a spolupráce s odbornými zamestnancami.

K § 7a

Ustanovenie upravujúce individuálny vzdelávací program bolo do zákona doplnené novelou zákona č. 415/2021 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 245/2008 Z. z. o výchove a vzdelávaní (školský zákon) a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov a ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony.

*Presnejšia špecifikácia úprav potrieb v rámci vzdelávania integrovaných detí so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami alebo žiakov so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami do škôl a školských zariadení sa ustanovila tak, aby boli v súlade s odporúčaniami zariadenia poradenstva a prevencie. V snahe reflektovať individuálne potreby dieťaťa so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami alebo žiaka špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami individuálny vzdelávací **program vypracuje pedagogický zamestnanec poverený riaditeľom školy v spolupráci** so všetkými pedagogickými zamestnancami a odbornými zamestnancami, ktorí dokážu identifikovať konkrétne potreby dieťaťa alebo žiaka vo všetkých vyučovacích predmetoch.*

§ 8

Výchovný program

(1) Štátny výchovný program vymedzuje odporúčaný obsah výchovy a vzdelávania v školských zariadeniach. Štátny výchovný program vydáva a zverejňuje ministerstvo školstva.

(2) Výchovný program školského zariadenia

je základným dokumentom školského zariadenia, podľa ktorého sa uskutočňuje výchovno-vzdelávacia činnosť v školskom zariadení.

(3) Výchovný program školského zariadenia vydáva riaditeľ školy alebo riaditeľ školského zariadenia po prerokovaní v pedagogickej rade školy alebo v pedagogickej rade školského zariadenia a po vyjadrení rady školy alebo rady školského zariadenia.

(4) Výchovný program školského zariadenia musí byť vypracovaný v súlade s princípmi a cieľmi výchovy a vzdelávania.

(5) Štátny výchovný program a výchovný program školského zariadenia obsahuje

- názov výchovného programu,
- vymedzenie cieľov a poslania výchovy,
- formy výchovy a vzdelávania,
- tematické oblasti výchovy,
- výchovný jazyk.

(6) Súlad výchovného programu školského zariadenia s cieľmi a princípmi výchovy a vzdelávania ustanovenými týmto zákonom kontroluje Štátna školská inšpekcia.⁷⁾

(7) Výchovný program školského zariadenia vydáva a zverejňuje riaditeľ školského zariadenia na verejne prístupnom mieste najneskôr do 60 dní od jeho schválenia.

(8) Ak je školské zariadenie súčasťou školy, výchovný program školského zariadenia vypracúva, vydáva a zverejňuje riaditeľ školy.

K § 8

*Toto ustanovenie stanovovalo, že výchovno-vzdelávací proces v školských zariadeniach podľa tohto zákona sa uskutočňoval podľa výchovného programu školského zariadenia, ktorý vypracoval riaditeľ školského zariadenia alebo vedúci školského zariadenia po prerokovaní v pedagogickej rade školy alebo školského zariadenia, v rade školského zariadenia a po písomnom súhlase zriaďovateľa školského zariadenia v prípade, že zriaďovateľom školského zariadenia bola obec alebo samosprávny kraj po prerokovaní v zastupiteľskom orgáne. Súlad výchovného programu s **cieľmi a princípmi výchovy a vzdelávania** ustanovenými školským zákonom kontroluje Štátna školská inšpekcia.*

Poznámka

Štátna školská inšpekcia plní funkciu kontroly štátu nad úrovňou pedagogického riadenia, nad úrovňou výchovy a vzdelávania a materiálno-technických podmienok vrátane praktického vyučovania v školách a školských zariadeniach, na pracoviskách praktického vyučovania a nad úrovňou činností v špeciálnych výchovných zariadeniach a školských zariadeniach výchovného poradenstva a prevencie. V tejto oblasti vybavuje sťažnosti a petície. Štátna školská inšpekcia kontroluje vhodnosť a účelnosť priestorov, materiálno-technického zabezpečenia a didaktickej techniky používaných vo výchovno-vzdelávacom procese.

Školskú inšpekciu vykonáva Štátna školská inšpekcia prostredníctvom školských inšpektorov poverených na výkon hlavným školským inšpektorom alebo riaditeľom školského inšpekčného centra. Školskú inšpekciu predmetov náboženstvo a náboženská výchova vykonávajú školskí inšpektori na základe poverenia hlavného školského inšpektora alebo riaditeľa školského inšpekčného centra a osoby na základe poverenia príslušnej cirkvi alebo náboženskej spoločnosti podľa ich vnútorných predpisov. Školskú inšpekciu v špeciálnych výchovných zariadeniach a školských zariadeniach výchovného poradenstva a prevencie vykonávajú školskí inšpektori na základe poverenia hlavného školského inšpektora alebo riaditeľa inšpekčného centra v súčinnosti s príslušným odborníkom z praxe. Školskú inšpekciu na pracovisku praktického vyučovania vykonávajú školskí inšpektori za účasti zástupcu príslušnej stavovskej organizácie alebo príslušnej profesijnej organizácie.

Školský inšpektor sa pri výkone školskej inšpekcie preukazuje služobným preukazom zamestnanca Štátnej školskej inšpekcie a poverením na výkon školskej inšpekcie

Školskí inšpektori sú pri výkone školskej inšpekcie oprávnení najmä vstupovať do priestorov kontrolovaných subjektov, kon-

trolovať výchovno-vzdelávaciu činnosť, nazerať do dokumentácie škôl a školských zariadení, vyžadovať od orgánov štátnej správy v školstve informácie a písomné podklady potrebné na plnenie svojich úloh. Na činnosť školských inšpektorov a na ich oprávnenia a povinnosti pri vykonávaní školskej inšpekcie sa primerane vzťahujú osobitné predpisy.

Štátna školská inšpekcia pri výkone školskej inšpekcie ďalej kontroluje súlad školského vzdelávacieho programu so štátnym vzdelávacím programom, s cieľmi a princípmi výchovy a vzdelávania, kontroluje súlad medzinárodného programu s princípmi a cieľmi výchovy a vzdelávania, kontroluje súlad výchovného programu s cieľmi a princípmi výchovy a vzdelávania, kontroluje úroveň kvality výchovy a vzdelávania pri individuálnom vzdelávaní, monitoruje a hodnotí kvalitu výchovy a vzdelávania, poskytuje kontrolovanému subjektu poradenskú pomoc pri odstraňovaní zistených nedostatkov, poskytuje školám a školským zariadeniam odbornú a poradenskú činnosť v rozsahu svojej pôsobnosti.

Marenia výkonu školskej inšpekcie sa dopustí právnická osoba alebo fyzická osoba, ak pri výkone školskej inšpekcie neposkytne školským inšpektorom požadovanú súčinnosť, nepredloží školským inšpektorom v určenej lehote požadované podklady alebo informácie, ktoré sú nevyhnutné na vykonanie školskej inšpekcie, a neumožní ich preverenie, neumožní školským inšpektorom vstup do budov, objektov, na pozemky a do iných priestorov kontrolovaného subjektu, ktoré súvisia s predmetom školskej inšpekcie, neumožní školským inšpektorom vykonať školskú inšpekciu v rozsahu uvedenom v písomnom poverení na výkon školskej inšpekcie iným spôsobom.

Znením odseku 2 boli zvýšené kompetencie riaditeľov škôl a riaditeľ školských zariadení pri príprave školských vzdelávacích programov a výchovných programov.

! Upozornenie

Novelou zákona č. 415/2021 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 245/2008 Z. z. o výchove a vzdelávaní (školský zákon) a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov a ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony, sa zmenilo ustanovenie v celom znení. Došlo k spresneniu pojmu štátny výchovný program a výchovný program školského zariadenia. Štátny výchovný program ponúka škole alebo školskému zariadeniu možnosť ho v plnom rozsahu prijať ako vzorový, alebo doplniť o osobitosti výchovy a podmienok v školskom zariadení a takto ho zaradiť aj ako súčasť školského vzdelávacieho programu. Týmto sa znížila administratívna záťaž najmä pre väčšie školy. Zároveň sa ustanovil termín zverejnenia pre jednoznačnosť tohto dokumentu.

§ 9**Rámcové učebné plány, vzdelávacie štandardy, učebné plány a učebné osnovy**

(1)Rámcové učebné plány obsahujú zoznam vzdelávacích oblastí a zoznam povinných vyučovacích predmetov, ak sa vzdelávacia oblasť v štátnom vzdelávacom programe člení na vyučovacie predmety. Rámcové učebné plány vymedzujú najnižší počet vyučovacích hodín pre vzdelávaciu oblasť alebo pre vyučovací predmet, rozsah najvyššieho týždenného počtu vyučovacích hodín v príslušnom ročníku štátneho vzdelávacieho programu a počet vyučovacích hodín, ktoré môže škola použiť na svoje zameranie v rámci tvorby školského vzdelávacieho programu. Rámcové učebné plány sú záväzné pre vypracovanie učebných plánov príslušných školských vzdelávacích programov.

(2)Rámcové učebné plány pre

- a) základné vzdelanie vymedzujú najnižší počet vyučovacích hodín pre vzdelávaciu oblasť oddelene pre každý stupeň základného vzdelania alebo pre každý vzdelávací cyklus v základnej škole,
- b) stredné vzdelanie a vyššie odborné vzdelanie vymedzujú najnižší počet vyučovacích hodín pre vzdelávaciu oblasť pre celý stupeň vzdelania.

(3)Vzdelávacie štandardy obsahujú súbor požiadaviek na osvojenie si vedomostí, zručností a schopností, ktoré má dieťa alebo žiak získať, aby mu mohol byť priznaný stupeň vzdelania, alebo aby mohol pokračovať vo vzdelávaní.

(4)Vzdelávacie štandardy sú vypracované v súlade s rámcovými učebnými plánmi a členia sa na

- a) výkonové štandardy, ktoré sú podrobnejším rozpracovaním cieľov vzdelávania a určujú úroveň spôsobilostí, ktoré má dieťa alebo žiak nadobudnúť,
- b) obsahové štandardy, ktoré sú spracované podľa tematických celkov a určujú okruhy činností, témy, pojmy a fakty, ktoré tvoria obsahové jadro vzdelávacej oblasti alebo vyučovacieho predmetu.

(5)Učebné plány sú súčasťou školských vzdelávacích programov a rozpracúvajú rámcové učebné plány štátneho vzdelávacieho programu podľa jednotlivých vzdelávacích oblastí alebo vyučovacích predmetov ročníkov s určením celkového týždenného počtu vyučovacích hodín pre príslušný ročník školského vzdelávacieho programu.

(6)Učebné osnovy sú súčasťou školských vzdelávacích programov. Učebné osnovy obsahujú rozpracovanie obsahových štandardov do ročníkov podľa učebného plánu školského vzdelávacieho programu.

(7)Učebnými osnovami materskej školy môžu byť vzdelávacie štandardy jednotlivých vzdelávacích oblastí. Ak sa časová dotácia vyučovacieho predmetu v učebnom pláne základnej školy alebo strednej školy vzhľadom na časovú dotáciu v rámcovom učebnom pláne nezvyšuje alebo sa zvyšuje bez rozšírenia obsahových štandardov, učebnými osnovami tohto vyučovacieho predmetu môžu byť vzdelávacie štandardy.

K § 9

Toto ustanovenie pojednáva o základných dokumentoch ako sú

- **rámcové učebné plány,**
- **vzdelávacie štandardy,**
- **učebné plány,**
- **učebné osnovy,**

ktoré stanovujú obsah a rozsah výchovy a vzdelávania vo výchovno-vzdelávacích programoch škôl a školských zariadení.

Vzdelávacie štandardy obsahujú súbor požiadaviek na osvojovanie si vedomostí, zručností a kompetencií, ktoré majú deti a žiaci získať, aby mohli pokračovať v nadväzujúcej časti vzdelávacieho programu.

Rámcové učebné plány ako súčasť štátnych vzdelávacích programov obsahujú vzdelávacie oblasti a zoznam vyučovacích predmetov s vymedzením ich minimálnej časovej dotácie v rámci celého vzdelávacieho programu. Je stanovené, že rámcové učebné plány sú záväzné pre vypracovanie učebných plánov príslušných školských vzdelávacích programov.

Učebné osnovy sú súčasťou školských vzdelávacích programov a vymedzujú obsah vyučovania v jednotlivých predmetoch, čím je umožnená **vlastná profilácia školy** a záujmy žiakov študovať daný predmet z hľadiska ich ďalšej profesijnej orientácie.

Taktiež je stanovené, že rozsah úprav učebných plánov a vypracovanie učebných osnov možno vykonať len do takej miery, ktorá **zabezpečí dosiahnutie vedomostí, zručností a schopností** určených príslušným vzdelávacím štandardom.

! Upozornenie

Po novele zákona č. 415/2021 Z. z. sa znenie ustanovenie zmenilo a zároveň zosúladiť s ustanovením § 16 ods. 5 zákona č. 245/2008 Z. z., v ktorom sa používa spojenie „vyššie odborné vzdelanie“.

V novom znení sa zaviedla koncepcná zmena, ktorá zosúladiť genézu tvorby rámcových učebných plánov, z ktorých vychádzajú vzdelávacie štandardy, následne sú tvorené učebné plány, a z nich vyplývajú učebné osnovy. Úprava definície bola v prospech kurikulumnej reformy.

§ 10

Zrušený zákonom 415/2021 Z. z.

K § 10

Novelou zákona č. 415/2021 Z. z. došlo k vypusteniu ustanovenia vzhľadom na to, že výchova, ako súčasť výchovno-vzdelávacieho procesu, je **uskutočňovaná formou individuálneho prístupu** k žiakom a nie je možné štandardizovať.

§ 11

Pedagogická dokumentácia a ďalšia dokumentácia

(1) Pedagogická dokumentácia školy alebo školského zariadenia je súbor dokumentov, ktorými sa riadi výchovno-vzdelávací proces, a podľa ktorých škola alebo školské zariadenie vydáva verejné listiny a rozhodnutia.

(2) Pedagogická dokumentácia sa v školách a školských zariadeniach vedie v štátnom jazyku.⁹⁾ V národnostných školách a národnostných školských zariadeniach sa pedagogická dokumentácia školy vedie dvojjazyčne, a to v štátnom jazyku a jazyku príslušnej národnostnej menšiny. V školách a školských zariadeniach s medzinárodným programom sa pedagogická dokumentácia vedie v štátnom jazyku a jazyku, v ktorom sa uskutočňuje medzinárodný program.

(3) Ďalšia dokumentácia školy alebo školského zariadenia je súbor dokumentov, ktorými sa zabezpečuje organizácia a riadenie škôl a školských zariadení.

(4) Podrobnosti o pedagogickej dokumentácii a ďalšej dokumentácii a rozsah pedagogickej dokumentácie a ďalšej dokumentácie, ktorá sa vedie dvojjazyčne, ustanoví všeobecne záväzný právny predpis, ktorý vydá ministerstvo školstva.

(5) Pedagogická dokumentácia a ďalšia dokumentácia sa vedie na formulároch podľa vzorov schválených ministerstvom školstva pre jednotlivé druhy a typy škôl a školských zariadení. Vzory formulárov sa zverejňujú na webovom sídle určenom ministerstvom školstva.

(6) Školy alebo školské zariadenia získavajú a spracúvajú na účely výchovy a vzdelávania a aktivít v čase mimo vyučovania osobné údaje¹¹⁾

- a) o deťoch, žiakoch, poslucháčoch a účastníkoch výchovy a vzdelávania v rozsahu
 1. meno, priezvisko a rodné priezvisko,
 2. dátum a miesto narodenia,